

Revizionistické verše
(1938 – 1944)

Revizionistické verše (1938 – 1944)

**ZOSTAVIL
MARTIN LACKO**

**BRATISLAVA
2026**

REVIZIONISTICKÉ VERŠE (1938 – 1944)

ZOSTAVIL MARTIN LACKO

Bratislava

2026

© Martin Lacko

© Združenie slovenskej inteligencie

Zdroj fotografie na obálke: Slovenský národný archív, fond STK

ISBN 978-80-975363-0-5

OBSAH

ÚVOD (Martin Lacko)	11
 TRAGÉDIA NA JUHU	
MATEJ JEVIK PRISAHÁME	19
ANDREJ ŽARNOV ORTIEL	21
ANDREJ ŽARNOV SLOVENSKÁ PIESEŇ	22
ANDREJ ŽARNOV ŠURANY	23
ANDREJ ŽARNOV VSTAŇ, PANE, ZMŔTVÝCH	24
SEVERÍN G. ZRUBEC JEDEN DEŇ	25
SEVERÍN G. ZRUBEC TEN DEŇ...	26
SEVERÍN G. ZRUBEC EŠTE MA BOLÍ...	27
SEVERÍN G. ZRUBEC NOVEMBER	28
HADRI-DREVENICKÝ MRÁKAVY VALIA SA	29
HADRI-DREVENICKÝ POZDRAV VYHNANÝM	31
HADRI-DREVENICKÝ 2. XI. 1938	33
HADRI-DREVENICKÝ HLAS SVEDOMIA	35
JÁN OKÁE JUŽNÁ BRÁZDA	38
JÁN OKÁE NA JUHU	39
FRANTIŠEK HEČKO BOLAVÝ TEKOV	40
FRANTIŠEK HEČKO NÁHROBNÝ NÁPIS	42
SVETLOSLAV VEIGL BÝVALÝM SPOJENCOM ČSR	43
SVETLOSLAV VEIGL BRATOM V MAĎARSKU	45
JANKO JESENSKÝ NÁVRH	47
RUDOLF DILONG ODTRHNUTÝM BRATOM	49
EMIL B. LUKÁČ BELVEDERE	51
SLÁVA MANICOVÁ 2. NOVEMBER	53
NORA PREUSOVÁ ODKAZ DO ŠURIAN	54
MICHAL ŠTEVKO SPOMIENKA	55
ŠTEFAN A. BREZÁNY V DEŇ VIEDENSKEJ ARBITRÁŽE	57
JÁN HARANTA NOVEMBER 1938	58

LACO NOVOMESKÝ ŠPERK	60
VALENTÍN BENIAK SLOVENSKÁ SLZA	62
MAŠA HALAMOVÁ ZABRANEJ ZEMI	63
VLADIMÍR ROLKO Z KOŠICKÝCH VERBUNKOV	64
JÁN PONIČAN PANSKÁ HUNNIA	66
JÁN KOSTRA PRED BITKOU	68
JÁN HLOŽKA SLOVENSKO MOJE!	69
VENDELÍN LACA EPICKÁ MEDITÁCIA	71
JOŽO HARNÁDEK-HÁJNYCH ZDVIHNITE OPONU!	74
DURAJ-SLÁVIČAN SNEŽIENKY	75
MIKULÁŠ KOŠTÁL – JURAJ KOŠTÁL SESTRÍČKA	76
AUTOR NEZNÁMY SLOVENSKÁ MATKA	77
AUTOR NEZNÁMY ŠURANSKÁ PIESEŇ	78
AUTOR NEZNÁMY V SLOVENSKEJ ZEMI	80

ZÁPAS NA SEVERE

PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV 28. JÚLA 1920	83
HADRI-DREVENICKÝ PIESEŇ O VELKEJ BOLESTI	85
HADRI-DREVENICKÝ VERÍM V PRAVDY VZKRIESENIE	88
HADRI-DREVENICKÝ POZDRAV OD HRANÍC	90
HADRI-DREVENICKÝ PROSBA ZA HRANICE	92
HADRI-DREVENICKÝ ODKAZ DO VARŠAVY	94
HADRI-DREVENICKÝ TIAHNEME...	96
HADRI-DREVENICKÝ PIESEŇ O OSLOBODENÝCH	98
HADRI-DREVENICKÝ SLOBODNEJ JAVORINE	100
HADRI-DREVENICKÝ STRATENÍ SA VRACAJÚ	102
HADRI-DREVENICKÝ MODLITBA ZA VLAST'	104
HADRI-DREVENICKÝ OKOVY PREKLIATE...	106
HADRI-DREVENICKÝ ÓDA NA ZAKOPANÉ	108
HADRI-DREVENICKÝ POUR LA PATRIE	110
HADRI-ĽUBOSLAV VERTE!	112
HADRI-ĽUBOSLAV VÝKRIK Z JAVORINY	114
HADRI-ĽUBOSLAV HRANIČNÉ KAMENE	116
HADRI-ĽUBOSLAV PREČO STE BRALI...?	118

HADRI-LUBOSLAV IDEME	120
HADRI-LUBOSLAV VPRED!	122
HADRI-LUBOSLAV NEBÁŤ SA	124
HADRI-LUBOSLAV ZAHUČTE, ZVONY...	126
HADRI-LUBOSLAV MODLITBA VĎAČNOSTI	128
ŠTEFAN SONDERLICH ODTRHNUTÝM BRATOM	129
ŠTEFAN SONDERLICH ÚTISK VÁS NEZLOMIL...	130
ANDREJ BARBORIAK JAVORINA	132
RUDOLF DILONG TRHAJÚ ORAVU	133
JOŽO ILEČKO NAVRÁTENÝ SLOVÁK	134
FRAŇO KRÁĽ 1938	136
JÁN OKÁĽ NA SEVERE	138
ANDREJ ŽARNOV POZDRAV	139
JANKO SILAN SLOVENSKÉ VIANOCE 1938	140

MALÁ VOJNA

JÁN HLOŽKA POZDRAV NA POLNÚ POŠTU 59	145
JÁN HLOŽKA OD JUŽNÝCH ZÁKOPOV	148
JÁN HLOŽKA ŠÉFOVI PROPAGANDY ŠAŇOVI MACHOVI	150
JÁN HLOŽKA JAR NA SLOVENSKOM VÝCHODE 1939	151
LUBOMÍR KUPČOK ZÁKOPY NA JUHU	153
LUBOMÍR KUPČOK 10 XI 1938	155
LUBOMÍR KUPČOK SLOVENSKÝ VÝCHOD 1939	157
RUDOLF DILONG SMRŤ GARDISTU	162
RUDOLF DILONG GARDISTI NA FRONTE	164
RUDOLF DILONG GARDISTA ONDREJ, GULOMETČÍK	166
HADRI-DREVENICKÝ NAŠIM MŔTVYM	170
HADRI-DREVENICKÝ ČAKÁM NA ODPOVEĎ	172
JÁN HARANTA VZDÝCH V ZÁKOPOCH	173
JÁN HARANTA ROZPOMIENKA NA BOJE	174
LADISLAV HOHOŠ VEĽKÝ PIATOK 1939	175
LADISLAV HOHOŠ ALLELUJA!	176
POR. V Z. JURAJ OHRÍVAL VÝCHOD 1939	177
POR. JURAJ OHRÍVAL VÝCHOD 1939	178

HADRI-LUBOSLAV MARTÝROM SPIŠA	180
E. J. HORIČKA SPIŠSKÁ NOVÁ VES	182
VALENTÍN BENIAK SPIŠSKÁ NOVÁ VES	183
ŠTEVO ŽÁRY 27. MAREC V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI	185
PAVEL HOROV 62-ROČNÝ STAREC BRÁNI HRANICE	187
M. HRDINOVÁ (SOJKA) VÁM	190
JÁN OKÁE MARCOVÁ BALADA O DOBROVOLEŇÍKOVI	193
JOZEF VARGA DIEVČATKU SMUTNÝCH OČŮ	194

KAŽDODENNOSŤ OKUPÁCIE

ŠTEFAN BLAŠKO „SLOVENSKÁ JEDNOTA“ U MAĎARSKU	199
ŠTEFAN BLAŠKO DR. EMANUEL BÖHM	201
ŠTEFAN BLAŠKO ČETNICI A ŽANDARE	203
ŠTEFAN BLAŠKO SOBRANSKI LEVENTI	205
ŠTEFAN BLAŠKO BEŽOVSKI PAROBCI R. 1943	209
ALEXANDER POCKODY LIST MATKE DO MAĎARSKA	212
A. P. UMKIN SPOMIENKA	214
JÁN E. BALÁŽ NA PRELOME DNÍ	216
LACO ZRUBEC UMÁRAM SA	217
JOZEF HRIC BRATOM V CUDZINE	219
RUDO UHROVSKÝ MATKE V ZABRATOM ÚZEMÍ.	221
OTO KOLLÁRIK HYMNA VZKRIESENIA	223

ANTON PRÍDAVOK – DO VIDENIA

ANTON PRÍDAVOK POZDRAV	227
ANTON PRÍDAVOK DO VIDENIA	228
ANTON PRÍDAVOK RODNÝ KRAJ	230
ANTON PRÍDAVOK JESEŇ 1938	231
ANTON PRÍDAVOK 2. XI. 1938	232
ANTON PRÍDAVOK TISÍC ROKOV	233
ANTON PRÍDAVOK BOLEŠŤ NAJVÄČŠIA	234
ANTON PRÍDAVOK NAD MAPOU	235
ANTON PRÍDAVOK KOŠICKÉ VIANOCE	236

ANTON PRÍDAVOK	KŇAZ BALOGH	237
ANTON PRÍDAVOK	MÁRIA KOKOŠOVÁ	238
ANTON PRÍDAVOK	MALÝ MARTÝR	240
ANTON PRÍDAVOK	POZDRAV	241
ANTON PRÍDAVOK	NEMÝ VZDYCH	243
ANTON PRÍDAVOK	BRATOVÍ	244
ANTON PRÍDAVOK	SUSEDVI	245
ANTON PRÍDAVOK	OPRAVA GRUNDBUCHU	246
ANTON PRÍDAVOK	KOŠICE	247
ANTON PRÍDAVOK	KOŠICKÝ SKLIEPOK	248
ANTON PRÍDAVOK	LIST S DRUHEJ STRANY	250
ANTON PRÍDAVOK	ŽELIEME VÁS, BRATIA!	252
ANTON PRÍDAVOK	KAMARÁTSKE SLOVO	253
ANTON PRÍDAVOK	PREDJARIE	254
ANTON PRÍDAVOK	CESTA	255
ANTON PRÍDAVOK	JAVORINA	256
ANTON PRÍDAVOK	VOJNA	257
ANTON PRÍDAVOK	NOVÝ NÁROD	258
ANTON PRÍDAVOK	SEBAVEDOMIE	259
ANTON PRÍDAVOK	VŠETKO ZPÄŤ	260
ANTON PRÍDAVOK	ISTOTA	261
ANTON PRÍDAVOK	KEĎ SA VRÁTIM	262
ANTON PRÍDAVOK	MATKA A DIEŤA	263

ÚVOD

Hoci už takmer tridsiaty piaty rok žijeme v Slovenskej republike, tej, okrem suverenity, ktorú už dávnejšie stratila, chýba to najpodstatnejšie – národný duch. Cieľom dlhodobého a systematického protinárodného ťaženia, ktoré zažívame, je likvidácia národného povedomia Slovákov a postupne aj Slovenskej republiky, resp. Slovenska ako takého. Okrem iného sa to deje vtláčaním pocitu historickej viny, no tiež zamlčováním hrdinských kapitol národných dejín, ich veľkých osobností. A tiež zamlčováním historických krívd, ktoré sa Slovákom udiali, či už zo strany cudzích mocností, susedov, vládnučích tried či domácich renegátov. O surovej maďarizácii, polonizácii či čechizácii sa bežný občan mohol v dennej tlači dočítať naposledy v 90. rokoch, keď ešte doznievala sloboda médií, ktorú – načas a v obmedzenej miere – priniesol 17. november.

Fatálnym pre náš národ mohol byť pokus o rozdelenie Slovenska v rokoch 1938/1939. Skutočne nechýbalo mnoho a Slovensko, ktoré sa na krátky čas vynorilo z dejín medzinárodnej anonymity – najprv dosiahnutím autonómneho statusu v Česko-Slovensku a v marci 1939 aj úplnou štátnou samostatnosťou – mohlo rovnako rýchle z mapy Európy aj zmiznúť.

Záujem na jeho nebytí – ako subjektu – mali totiž v prvom rade jeho susedia. Maďari ho, vo svojej nacionalnej zaslepenosti, pokladali iba za tzv. Felvidék, integrálnu súčasť Uhorska, ktoré chápali ako svoje „Veľké Maďarsko“. O mnoho milosrdnejšia k Slovákom nebola ani poľská politika, ktorá dlhodobo snívala o spoločnej hranici s Maďarskom a „poškuľovala“ po pripojení severných území Slovenska. Česká politika ho zas videla len ako etnografické územie v rámci „Českého“ štátu, odmietajúc Slovákom priznať práva národa.

Veľká dráma rokov 1938/1939 bola nespočetnekrát a mnohými spôsobmi zachytená vo vedeckej, odbornej, spomienkovej literatúre, próze či v kinematografii. Výrazne sa však odrazila aj v poézii. Spoločným motívom azda všetkých básní, ktoré na tému územných

strát a prenasledovania Slovákov vznikli, je rozhorčenie a bolesť. V prvom rade rozhorčenie nad rozsudkom Viedenskej arbitráže z 2. novembra 1938, ktorá Slovensko pripravila o viac ako 20 % územia. Pod dojmom tejto udalosti vzniklo azda najviac básní.

Okrem rozhorčenia sa v básňach odráža i bolesť nad osudom bratov a sestier, ktoré sa ocitli v cudzom zábore. Symbolom slovenskej bolesti boli aj Šurany. Strelba pred kostolom do veriacich, v dôsledku ktorej zomrela mladučka Mária Kokošová, iste nie nedôvodne pripomenula Slovákom strelbu z Černovej v roku 1907. Šurany sa stali novou Černovou. Boli ospievané v mnohých básňach – bez ohľadu na politické, náboženské, či ideové presvedčenie autorov. Nachádzame medzi nimi evanjelikov, katolíkov i komunistov, prívržencov Agrárnej strany i HSĽS... Jedným slovom – slovenská inteligencia, slovenské elity, boli tvárou-tvárou smrteľnému ohrozeniu svojho národa a krajiny (aspoň začas) jednotnými...

Okrem záboru v prospech Maďarska bola pre Slovákov veľmi tvrdou aj rana z Poľska. Jednak preto, že severná hranica Slovenska, s Poliakmi, bola tisíc rokov – až do roku 1918 – jasnou, rešpektovanou a stabilnou. A tiež preto, že Poliakov pokladali skôr za spojencov než protivníkov a jednoducho z tohto smeru územné požiadavky nečakali. Ani náš najväčší básnik P. O. Hviezdoslav nedokázal pochopiť, že obrovské Poľsko potrebuje k svojej existencii 20 chudobných oravských a spišských dedín, ktoré si od Slovákov vynútilo v r. 1920. Ako píše bývalý diplomat Matej Andráš, aj zverejnenie poľských územných požiadaviek 1. novembra 1938 „vyvolalo medzi obyvateľstvom Slovenska ozajstný šok, lebo nič také od Poliakov nečakalo.“ Navyše, časovo sa to zbievalo s krutým výsledkom Viedenskej arbitráže. Povedľa básní, ktorých motívom je maďarská agresia či maďarská politika, tak nachádzame aj hodne básní reagujúcich na poľskú politiku voči Slovensku. Okrem bolesti a rozhorčenia sa v nich však objavuje aj pevná nádej, že ide len o dočasný stav, o neprávosť, akú nie je možno udržať trvalo. Viaceré básne preto, pochopteľne, s radosťou reflektujú fakt ich návratu k Slovensku v jeseni 1939. Najplodnejšími autormi sú tu bratia Hadriovci.

Pokiaľ ide o zdroje antológie, najviac sme vychádzali z dobových zbierok poézie, ktoré boli už vydané tlačou. Nachádzame minimálne tri, ktoré boli osobitne venované územným stratám Slovenska v roku 1938 a následným udalostiam. Okrem najznámejšej zbierky *Pred ohnivým drakom* ide o zbierku *Spievajúce rany* od bratov Hadriovcov, Františka a Ľuboslava, a zbierku *Do videnia* od Petra Prídavka. V tiráži Prídavkovej zbierky o.i. čítame, že „vyšla nákladom Roľníckej osvety v Bratislave a venovaná je bratom a sestrám slovenským na odtrhnutom území“. Do našej antológie sme sa rozhodli zaradiť celú túto zbierku. Prepisovali sme z knižného vydania, ktoré vydala Roľnícka osвета v Bratislave a vytlačil Knihospol v Žiline na Nový rok 1940. Zo zbierky bratov Hadriovcov sme spravili výber.

Problém územných strát Slovenska neskončil Viedenskou arbitrážou či podpisom protokolu v Zakopanom v decembri 1938. Pokračoval v marci 1939, maďarskou anexiou bývalej najvýchodnejšej provincie ČSR, Podkarpatskej Rusi (14.-18. marca) a následne vpádom 40 tisíc vojakov do okresov Snina a Sobrance. Maďarsko-slovenský konflikt sa rozhorel nanovo a veľmi silne. Na vpád, i na bezprecedentné bombardovanie mesta hlboko v zázemí (Spišská Nová Ves, 24. marca 1939), vznikla v mladej republike obrovská vlna odporu. Na bojové pole smerovalo 50 tisíc dobrovoľníkov, či už pod vlajkou armády alebo Hlinkovej gardy. Všetky tieto skutočnosti sa nemohli neodraziť aj na poli poézie. Básne týkajúce sa tzv. Malej vojny s Maďarskom, ako sa táto vojna pomenovala, sú obsahom tretej časti antológie.

Hoci oba štáty, Maďarsko i Slovenská republika, boli v rokoch druhej svetovej vojny v jednom, spoločnom „košiari“, na strane Nemeckej ríše, ich politické záujmy boli diametrálne odlišné. Maďarsko sa u Hitlera snažilo získať súhlas s anexiou zvyšku Slovenska, kým SR sa snažila o návrat svojich území z Maďarska. A priam priepastný bol rozdiel i v postavení a právach národnostných menšín v rámci týchto štátov. Kým v SR mali Maďari garantované všetky základné práva, školy, spolky, kňazov, politickú stranu, ba ešte aj zástupcu v zákonodarnom zbore, u desaťnásobne početnejšej slo-

venskej menšiny v Maďarsku to bolo celkom inak. Slováci boli prenasledovaní, najmä v prvých týždňoch masovo vyhánaní, okrádaní o majetky, prepúšťaní z práce, takže neraz si museli zachraňovať zdravie a holé životy útekem na Slovensko. O svojich školách, spolkoch, bohoslužbách, kňazoch či o zastúpení v politike mohli Slováci v Maďarsku len snívať. Príslušníci maďarskej menšiny v SR nič také ako vyhánanie z vlastných domovov, z vlastnej pôdy, okrádanie o majetok či trýznenie na žandárskych staniciach, tobôž hromadné popravy, ako robili nilašovci v poslednej fáze vojny, v SR nezažili.

Aj preto v zbierke nebolo možné obísť ani každodenné pomery na okupovanom území. Situáciu v bývalom okrese Sobrance (tzv. Sobranecko) básnický i kronikársky najpodrobnejšie zachytil národný aktivista, neskôr poslanec Demokratickej strany a exulant, Štefan Blaško. Do antológie sa tak dostali básne z jeho zbierky *Čerkotky spod Vihorlatu*, ktorá vyšla v exile, a po stránke jazykovej, v miestnom nárečí. O. i. spomína aj barbarské činy maďarskej štátnej moci – pálenie slovenských kníh a učebníc v niektorých obciach či týranie slovenských mladíkov nahnaných do maďarskej brannej organizácie Levente. Niet preto divu, že pre Slovákov žijúcich v horthyovskom Maďarsku sa Slovenská republika stala doslova zaľúbenou krajinou, oázou národnej slobody a blahobytu. Pekne to vyjadril aj Severín Zrubec v básni *Umáram sa*:

*„Zrak môj zaletel na milovaný sever,
kde Slovač spieva slovenské piesne,
kde sa krútia kolá sústruhov
pre blaho nášho národa.
Deň v živote okupovaných je iný
ako deň v slobodnom Slovensku
pod vládou rúk nášho prvého prezidenta,
človeka, ktorý posvätil dávne túžby národa
a nebola to náhoda.“*

Naostatok, pokiaľ ide o názov zbierky, rozhodli sme sa pre „Revizionistické verše“. Aj tento pojem však treba chápať v dobovom

kontexte. Samotný revizionizmus sa definuje ako snaha o revíziu, teda prehodnotenie, úpravu, zmenu istých politicko-mocenských rozhodnutí. V rokoch 1918 – 1938 sa tak revizionizmus spájal predovšetkým s Maďarskom, ktoré sa ako prvé a najvytrvalejšie snažilo o zrušenie povojnového Versaillského mierového systému, o zmenu stanovených hraníc a v konečnom dôsledku o vzkriesenie Uhorska. Preto sa v Československu – i v ďalších krajinách ohrozených maďarskými územnými požiadavkami (Juhoslávia – vtedy SHS, Rumunsko) ako odpoveď na tieto snahy sformoval tzv. antirevizionizmus, antirevizionistické hnutie. Čelilo maďarským požiadavkám na domácom i medzinárodnom fóre a jeho cieľom bolo zachovanie jestvujúcich štátnych hraníc. (Pozri hneď prvá báseň Mateja Jevjaka – *Prisaháme*, ktorá mala v podnázve „Protirevizionistická“).

Po územných stratách Slovenska v prospech Maďarska a Poľska sa však situácia diametrálne zmenila. V situácii, keď bola postihnutá ich vlastná krajina, začali práve oni hovoriť o potrebe zmeny nespravodlivo stanovených hraníc, začali hovoriť o revízii. Nazdávame sa preto, že práve spoločný pojem „revizionizmu“ môže pomyselne zastrešiť všetky tendencie a udalosti, ktoré po novembri 1938 nasledovali, či už na južnej alebo severnej hranici, vo vnútrozemí okupovaného územia. Ale aj v mysliach a v srdciach postihnutého národa...

Na záver už len krátka štatistika. V prvom vydaní diela z r. 2020 bolo dovedna 129 básní. V druhom vydaní pribudlo ešte 14, ktoré sme vypátrali ďalším výskumom dobovej literatúry. Je ich tu teda dovedna 143, z toho minimálne jedna pieseň. Autormi básní sú naši najväčší bardi, ale aj niektorí menej známi autori či dokonca rôzni príležitostní veršotepci, ktorých práve tragédia Slovákov na juhu pohla k písaniu.

Redakčná poznámka: Pri prepise sme zachovávali dobový pravopis jednotlivých básní a nijako doň nezasahovali.

PhDr. Martin Lacko, PhD.
Modrová, 13. máj 2026

TRAGÉDIA NA Juhu

MATEJ JEVJAK

PRISAHÁME
(PROTIREVIZIONISTICKÁ)

.....

My, junáč mladá, zpod Tatier krásnych
ku nebu prsty zdvíhame
a prisaháme na hroby otcov,
že vlast si trhať nedáme.

Vlast' naša krásna, od Boha daná,
na veky našou musí byť.
A tú si nikdy – nikdy nedáme
ani len na piad' porušiť.

Darmo si, páni, zpoza Dunaja,
darmo si zuby brúsíte.
Od snahy, že vy nás rozdrobíte,
odstúpiť navždy musíte.

Hej, my Slováci, dost' už vás máme,
veď sme váš korbáč zkúsili,
ktorým ste vy nás po tvárach ťali,
keď sme sa zo sna budili.

My nie sme žiadna zbabelá čelad'.
My sme potomci od dávnych dôb,
a preto vedzte, že nám je drahý
každého nášho martýra hrob.

...

Nepopustíme ani piad' zeme.
Veď sa pri sile cítime,
keď bude treba, s láskou ku vlasti
i zbraň do ruky chytíme.

Zdroj: Kalendár HSĽS na rok 1934, s. 51.

ANDREJ ŽARNOV

ORTIEL

• • • • •

Už slová dopadly, ťažké jak kamene,
už ležiš zasiahly, národ môj krvavý,
do boka, do srdca, do hrdla, do hlavy,
so šatou strhanou, so šípom v ramene.

Špinavá príhana ovisla na mene,
vlk vdral sa do srdca, šialenec pažravý
sused i brat zradil kultúrou popravy,
už tečú slovenské krvavé pramene.

Už ležiš zasiahly, ale ťa nedáme,
čo krvou poplačeš z kolísky do hrobu
za svoju slobodu, v otrockú porobu!

Tisíckrát vstaneme, i keď dnes padáme,
budeme žiť i mrieť za tvoju podobu,
na to ti prisahou svoju česť skladáme!

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 59.
Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie. (Zost. Anton
Prídavok). Prešov 1944, s. 128.

ANDREJ ŽARNOV

SLOVENSKÁ PIESEŇ

.....

V kadlube dusných dní na íver zdrobený,
bolešť si bubnujem na bubne rozbitom,
krvou i železom, láskou i kopytom,
lezúci do nebies, do pekla shodený.

Bučím jak divý tur dravcami zmožený,
na harfe z konopí v osude opitom
cez dobu vyzváňam krvavým korytom,
zahryzlý do zeme, do kríža složený.

Vae victis, víťaz môj, už vyjú šakaly,
sever sa mrazom chvie, juh dudle úvratím
smäd z pysku pení sa, žlč horí z okáli,

ale sa nebojím, ešte sa navrátim,
ešte raz zastanem nad hrobom zo skaly,
zakľajem, zahvízdam, ale i odplatím.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939,
s. 102; ŽARNOV, Andrej: Štít. In: Nedopoviem slovom...
(Výber z básnickej tvorby). Martin 2003, s. 113 – 114.

ANDREJ ŽARNOV

ŠURANY

• • • • •

Za svoj ľud prosím v prachu, Kriste Pane,
o pomstu volám, neba smilovanie:
čuj výstrel strašný a plač z našich kútov,
nedaj nám zhynúť v zemi ľudožrútov,
kde pravdou lož a právom päť len kata,
kde pribíjajú na križ môjho brata,
kde večná krivda sedí vôkol stola
a Herodes sa menom žandár volá!
Pohana pokor, čo zem krvou kropí,
nedaj mu šťastia v srdci Europy,
nech Hadúr pyšný s oltára mu padne,
z kolísky rodnej deti šakal kradne,
smrť na smetisku a psi žraví v zlosti
po smrti nech mu rozžierajú kosti,
nech večná kliatba nad tou zemou hučí,
kým sa vrah tento láske nenaučí!
Za svoj ľud prosím v prachu, Kriste Pane!
O pomstu volám, neba smilovanie!
Za svojich otcov, matky, sestry, bratov
o pomstu volám v zemi aziatov!

Zdroj: Kalendár HSLŠ na rok 1940, s. 75. Tiež ŽARNOV, Andrej: Štít. In: Nedopoviem slovom... (Výber z básnickej tvorby). Martin 2003, s. 114.

ANDREJ ŽARNOV

VSTAŇ, PANE, ZMRŤVÝCH

.....

Nie, neodchádzaj z Európy, Pane,
kde úsmev vraždí, rinčia ešte zbrane,
kde šelma besná v srdci ešte zúri
a šťastie krídlom boje v holé múry.
Ó neodchádzaj, vidíš zem i dobu,
vstaň, Pane, zmŕtvych, voláme ťa z hrobu,
vstaň, Pane, v horách, chalupách i v poli,
buď večne s nami, lebo pravda bolí,
buď večne v nás a v našom rodnom kraji,
vstaň, Pane, zmŕtvych i tam pri Dunaji ...

Zdroj: ŽARNOV, Andrej: Štít. In: Nedopoviem slovom...
(Výber z básnickej tvorby). Martin 2003, s. 115.

SEVERÍN G. ZRUBEC

JEDEN DEŇ

(SPOMIENKA NA 2. NOVEMBER 1938)

.....

Boly to prekruté výkriky večera,
čo ťaly krvavo cez srdcia, cez hrude
a slza za slzou bolestne letela,
v oči sa pichala cez rany prehnuté.
Ty moja Žitava. Vy hrudy posvätné.
Z vás žertví predrahý slovenskej krvi pot.
A dedov mojich košť v popole rozmäkne,
keď iba spomienkou zapálím v srdci knot.
Viem, že si pokorná ty moja kolíska,
lež plniš slzami kalichy bolestné
a oko večne ti nádejou poblýska...
Hoj, listy odpadly. Lež bude krásny deň,
čo trne s tvojich srdc hrdinsky dole stne.
Krvou mi slnce už blkotá. Hoj, prídem...

Zdroj: Kalendár HSLS na rok 1944, s. 193.

SEVERÍN G. ZRUBEC

TEN DEŇ...

.....

Vtedy nám zbledla krv ako hmla nad ránom,
rozbité svietniky slzou sa scelily,
zavialy dlaň vanu bôlne nad žaltárom,
na lístie zožltlé smútky sa cedily,
dopadly olovom v rozťaté konáre:
iba vzlyk vzpramenil a zasa zapadol,
do piesku zmiatly ho planúce okále,
ten deň si sväzok rán prekrutých nabráť bol...

Vtedy nám slzil zrak v rozklone novembra,
na lícach pálily stigmatá storočí...
Vyhaslé svetlo sviec ešte sa kolembá
a mrazí potom dôb presiaklych do očí;
chorý list zazvonil o kvapky do blata,
so vzdychom o smrti pretlel do jesene,
zavrela mlhou dlaň na úsvite bohatá
a v plúšť sa rozpráchly srdcia ňou nesené.

Zdroj: Kalendár Slovenskej ligy 1943, s. 76.

SEVERÍN G. ZRUBEC

EŠTE MA BOLÍ...

.....

To cítim znovu dnes, čo rod môj v jeden deň,
ten rod môj najdrahší, prebodlo preukrute
a bolesť v spomienkach zase ma pretne preň.
Tak ťažko odložiť, tie čierne perute,
čo vialy nad tatrou ranami v hrmení,
keď znovu pred oči ten žiaľ sa hrnie mi...

Ešte ma bolí rez nožami cez žily,
ešte mi kvapká krv z rozťatých mnohých rán
a darmo bubnujem, aby to prežily;
keď to chcem zabudnúť, bolesť si rozvíňam,
košť dedov vyzváňa, až ma to v krvi tne,
a preto musím vždy volať dni úsvitné.

Ale dnes nedvíham na pomstu svoju päť
a ani nechystám kopiská granátov,
krv moja a srdce vie ranu hrdo niešť,
rozbíja bolestí palicou hranatou,
ale mi jeden deň horúco v hrudi vrie,
lebo meč ostrý mi dol svalom prúdiť vie...!

Zdroj: Kalendár Slovenskej ligy 1944, s. 73.

SEVERÍN G. ZRUBEC

NOVEMBER

.....

Ranami vlhkými oči si spaľujem
a úder prvých dní bolesťou trhá krv,
žuvaný v úskosti, padnutý v zradu zmien,
vrhnutý pod nože od všetkých najsamprv.

Zvír bolesť do kosti v hmlu lístie padnuté,
prehryz sa pohľadom rana zlá v našu hrud',
lebo krv večne mi čerstvá čpie na pute
a ten deň nemožno, nemožno zabudnúť...

Van chladný derie sa v krutostne dlhý rez,
otvorom južných žíl žitie v smrť uniká,
bojím sa, bojím sa, keď v duchu utíchneš.

Ja nikdy nesmiem riečiť: brat môj je neznámy,
bo cítim jak vierou k návratu strunu tká
a viera bez škvrny blíži nás cez rany...

Zdroj: Slovenská liga, roč. XXI, č. 7 – 10, 1944, s. 168.

HADRI-DREVENICKÝ

MRÁKAVY VALIA SA

.....

Valia sa mrákavy od lesov čierňavých,
pohol sa povzdychom Dunaj, Hornád i Váh,
na nás si postrehly v útoku divokom.
na roli otcovej pretiahol brázdu vrah.

Helmice blýštia sa, do noci padá deň,
oliaty krvou je tantalovských stonov,
mrákavy zapadly v reve guľometov,
život smrťou plače zpopod kopýt koňov.

Len prečo na moju, na moju biednu vlasť,
hanobou kyptenou prichodia mrákavy?
Že iní nežičia, to viem ja dávno už,
veď na blednom rozvoní úsmev chichotavý.

Prečože rezali, keď žijem a chcem žiť?
keď v žilách život vrie a mužnosťou strieka?
Márne sa valíte mrákavy mne nad vlasť,
zo slz sa nestvorí divá, prudká rieka.

Márne sa valíte mrákavy divoké,
márne mi na plotoch zavýja zloby bes.
Padnete. – Čujte ma! – Prívaly, na pochod,
úbor ten dengľavý trhajte. Je na ples.

...

Posolstvo radostné nesie Hornád i Váh,
do temien tatranských ránom zore bijú.
Nie, čierne mrákavy, nevydajte blesky!!
Rodní moji bratia chcú žiť! – I ožijú!!!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Výkrik vo víchrici (Básne).
Spišská Nová Ves 1939, s. 58.

HADRI-DREVENICKÝ

POZDRAV VYHNANÝM
(ĽUBOSLAVOVI)

.....

Stískam ti ruku, brat môj vyhnaný,
a ľúbam s úctou nôh tvojich šľaky,
veď trpíš za rod, stratil si domov,
že k svojim uprel orlie si zraky.

Za prácu zrada stala sa plácou,
v krvavej žiare mal skončiť tvoj deň,
pretože rod si miloval viacej,
než iní chceli obeť niest' preň.

Výsmechom hnali z dediny ťa von,
že nezaslúžiš si u nich chleba,
že tvojej lásky, otcovskej lásky,
ich deťom a im viac už netreba.

Plačom zaváňa dedinská škola,
len nápis na nej úmor tvoj hlása,
– Rím. kat. ľud. škola – čítať bude vždy
tebou živená najmenšia chasa.

Nuž vráť sa časom k najbiednejším tým
a podaj ruku, kto sa dopustil
hany a krivdy pre lásku k rodu.
Odpovedz s láskou, žeš' im odpustil.

...

Buď otcom ďalej, ktorých urvali
a práve teraz od tvojho boku.
Odpusť im všetkým, brat môj vyhnaný.
Buď hrdý! Vydrž v krivdách útoku!!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Výkrik vo víchrici (Básne).
Spišská Nová Ves 1939, s. 52.

HADRI-DREVENICKÝ

2. XI. 1938

.....

Sme tisíc rokov krivdy niesli hrdo,
sme stvrkli v boji, viac sa nebojíme,
keď novú krivdu uvalili na nás,
my pred ňou šije nikdy neskloníme.

Náš národ smelo znášal rokov ťarchy,
za práva sväte niesol ťažké bremä,
pred krivkou nikdy ustupovať nesmel,
pred krivdou nikdy klesať nebudeme.

Sme národ Tatier. Slovenská mater nás
chovala verne životom k životu,
otcovia naši znášali pohanu,
my nebojácne nesieme krívd psotu.

Padať nebudeme. Milosť prosiť tiež nie!
Sudba nám ukáže slovenské práva.
Neklesaj, národ môj, len smelo k predu,
k pochodu musí byť vždy hore hlava.

...

V kríži sme vyrástli a kríž nás spája,
kríž je zasadený do Tatier žuly,
kríž ponesieme v znamení víťazstva,
kríž dvojramenný v sväzok nás stúli.

Zdroj: Slovák, roč. XX, č. 258, 12. november 1938, s. 5.

HADRI-DREVENICKÝ

HLAS SVEDOMIA
(ŠURIANSKYM SLOVÁKOM)

.....

Na poplach udiera vlasti zvon,
počuj hlas tvrdej poroby,
brat tvoj
i sestra,
pod krížom zastali,
oči upreté
na nové,
na naše
vianočné hroby.

Na poplach volá vlasti ťažký hlas,
viaže ťa, brat môj, v svedomí.
Či čuješ rekviem?
Organy bolestné hrajú pochody,
pušky rachotia,
životy klesajú –
– jaj, mamka, mamička,
srdce je prervané...
dávam ho vlasti –
na oltár kladiem, na schody.

Na poplach plače šuriansky cintorín
a rany nezhojené,
pri dvierkach stráž svedomia,
pomsta sa rodí,

...

oceľový Slovák valašku chystá
na krvižízňivé,
krvoprísažné,
cudzinecké plamä.

Plačem s národom horké miserere,
obet' zasievam do hrobu,
zvony sa rozplakaly
večným odpočinkom,
ukladáme semä
v nádeji
na novú úrodu.

Vlasti zvon poslednú pieseň nôti si,
nová sa valí ofenzíva.
Brat môj,
nezastaň,
volá krv brata tvojho,
Ábel musí byť pomstenný,
bolesť pohanu,
pravda, lož a klam,
láska pomstu a nelásku
nechráni, neprikrýva.

Na pochod volá, na pochod bije
svedomia tvojho i môjho zvon.

Brat strašne trpí,
umiera v bolestiach,
od teba čaká
- či čuješ? -
lásky – len lásky
napokon.

Zdroj: Nový svet, roč. XX, č. 2, 7. január 1939, s. 11.

JÁN OKÁL

JUŽNÁ BRÁZDA

Chytil pluh do rúk cudzí gazda,
hlboko zašlo ostrie čriesla –
sama si, sama bolesť niesla,
mať moja drahá, rodná brázda!

Bola si väčšej lásky hodna,
v objatí sme ťa mali zdrviť,
hodiť na teba kliatbu krvi,
aby ju cudzí vypil do dna,

aby si znova bola naša,
keď padne ten, čo dnes ťa hluší
a stemnie ten, čo zrak tvoj zháša.

Nuž buď kosťou v pažeráku,
boľáčkou strašnou v čiernej duši –
do tých čias, kým ťa drží v mraku.

Zdroj: Slovenské pohľady 1939, s. 692. Tiež OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše.
Bratislava 1943, s. 13.

JÁN OKÁL

NA JUHU

• • • • •

Tam, kde vlasť moja do nížin sa kloní,
storaké jazvy o hrdinstve svedčia,
tu ťalo ostrie tureckého meča,
sotva prach sadol zpod tatárskych koní.

Lež v ťažkých bojoch pocítili oni,
ako sa Slovák pred násilím sprieča,
bo naša sila z bojov vyšla väčšia
a oni zhasli zabudnutí v tône.

Potom zas divá horda Bélu Kúna
na val obrancov narazila v behu,
ich tvrdé lebky krv zaliala tuná,

bo mocná je stráž dunajského brehu.
Mená hrdinov dnes nám hudbou zunia
a na ich hroboch ostaneme v strehu.

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 49.

FRANTIŠEK HEČKO

BOĽAVÝ TEKOV

.....

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
že odvliekli ťa slúžiť slepé oči sveta,
že odšklbli ťa drsno matke od prsníka,
že odlomili haluz z národného pníka,
že roníš slané žiale v slzách od zármutku,
že malo by si plesať, plesať v rodnom kútiku...

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
že mrzneš chladom na ľad vprostred vyhne leta?
Už do pesničiek tvojich hnilý byvol múka
a voľnosť viaže v uzol otrokárska ruka
a z dedín tvojich tichých draci zuby ceria
na hnojnom popravisku kohútie perá...

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
že nad osudom твоjím čierni vtáci letia?
Ha! do rôľ pšeničných a do nív vinogradov
z dier výmoľových lezú slizké telá hadov;
alebo zaplať daň od kukuričných šúľkov,
alebo život polož pod žandárskou guľkou...

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
Šurany, Kolta, Černík jasným lúčom svetia;
prechodť smelo cez prah v ríši spupnej zmije –
srdc deväťdesiatísíc ešte mocne bije,

bo mŕtve ženy tri si klakli pred dom každý
a krstia krvou živých, aby žili navždy...

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
že do tvári ťa tlčie aziatsky sketa?
Kmeň tisícročný rúbe, čistý prameň kalí,
trup bez ducha chce dvíhať, keď sa mu zdá malý,
psie telo zaštepíť chce vrúblom tvojho rúcha
a odieť podlosť nehou tvojho ducha...

Čím previnilo si sa, najvernejšie dieťa,
tekovský synček náš, ty odtrhnuté kvieťa?
Zem napuchnutá leží v poli veľkej chvíle
a pravda duní v nej už v svojej strašnej sile
a kľúče škripia ťažko v starých bránach dejín
a slnko z hmiel už krča do tekovských dedín!!!

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 81
– 82; HEČKO, František – JANČOVÁ, Mária: Denníky 1938 – 1960. Bratislava
2011, s. 41 – 42. Tu pod názvom „Tekov“.

FRANTIŠEK HEČKO

NÁHROBNÝ NÁPIS

.....

Stoj, národ slovenský, plač, domovina drahá!
pri hrobe nevinnej, nad vredom krivdy novej,
slož ústa k prísaha, nech stárpnu žily vraha,
čo siahol na mladosť Márie Kokošovej.

Príd, strašný Hrajnoha, ty zbojník zo Smoleníc,
zastav sa pred chrámom, kde škrečia čierni vtáci,
a zakrúť valaškou, tam z tône, zpod šibeníc,
a zanôť teda ty! – náš chorál:

„Hej, Slováci...“

Zdroj: HEČKO, František: Na pravé poludnie. Verše.

Liptovský Svätý Mikuláš 1942, s. 29.

SVETLOSLAV VEIGL

BÝVALÝM SPOJENCOM ČSR

.....

(6. X. 1938)

Oči sa časom flórom zatiahnu
zakvília diaľky piesne zapadlé
priateľ usmeje sa cynicky
na pohľad tvoj smutne lyrický
vernosti obraz v nemom zrkadle

Padnite cedry libanonské
výsmechom srazte ma vzdušné cypriše
v diaľke sa rúťte vánky najvernejšie
samota krížik na kríž pripíše
samotný v svete ostanem?
kto samotný je vo svete?

Kríž Kristov večné zátišie i spravodlivosť odveká!
Z úst svojich história vyvrhuje vás
vybledlí spojenci úbohá Franciá

Zmeňte sa lásky na vodu
kvapky sa snúbia s oblakmi
zmeňte sa srdcia na púšť uragan
divokých diaľok neznámych

...

zmeňte sa oči na éter
zmeňte sa v prázdne bubliny
i sám keď budem v svete jediný
zo srdca môjho nikdy nestane sa dezertér

Zdroj: VEIGL, Svetoslav: Postskriptum. In: Keď anjel v tebe spieva.
Prešov 2006, s. 180.

SVETLOSLAV VEIGL

BRATOM V MAĎARSKU

.....

Rany sú veľké milosti,
martýrska vaša láska –
a strojca divých podlostí
– Aziatov cháska.

Rany sú veľké milosti
pre plody večne zrelé,
Tatár ma boje do kosti
a srdce prestrelené

je strážnym duchom Slovače;
Slováci, bratia milí,
i pyšný Tatár doskáče
a prasknú divé žily!

Rany sú veľké milosti –
otrokár vredom zhnije;
šelma, čo páli do kosti;
je dcérou agónie!

...

Rany sú veľké milosti,
i zpätným bleskom hromu;
Šelma, čo páli do kosti,
je synom Babylonu!

Zdroj: Kalendár Slovenskej ligy 1940, s. 120. Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie. (Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 121.

JANKO JESENSKÝ

NÁVRH

• • • • •

Ak jedno námestie nám ostane
alebo kúšтик miesta v promenáde,
pošlime na sochárov vyzvanie,
nech vystavia tam sochu Zrade.

Nie jednu – osem. Tváre z granitu
nech vyjdú zpod dláta a kladiva,
bez mozgu v hlave, v srdci bez citu,
tak, aké boli za živa.

Vo frakoch, smokingoch a košeliach,
rovnošatách a čižmách, plných slamy,
s monoklami a krížmi na prsiach,
a metálmi a vyznamenaniami.

Nech vyplazujú jazyk národu
od východu i západu i juhu
i severa, že našu slobodu
ochráni niekdy slovo, dané druhu.

• • •

Ak by sa z vôle dobroprajníkov
nesmela stavať, bo duch sčernel trocha,
nech miesto Zrady vystaví sa socha –
osem sôch Ôsmich zbojníkov.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 77.

RUDOLF DILONG

ODTRHNUTÝM BRATOM

.....

Už teraz krotký národ bičovaný padá
a stokrát na kríž vytiahnutý nespieva,
po tmavom nebi tento rok svoj domov hľadá,
aký to čierny vietor s juhu oblak presieva!

Tak kryli otcovia si pohanené stoly
a hrozne oplakali horké kalichy
a ozbíjaní strašne raz o hory-doly
tu stáli prelievajúc slzy potichy.

Keď Európou tiekla rieka hrôz a paník
a tisíc svetiel haslo mdlými ohnisky,
tvoj smutný zrod, ó, slnko, a tvoj denný zánik
nekrstil nádejami naše kolisky.

Krívď veľkých pole tmavé odpočíva tuná,
osudov strašlivých spí celé záhrobie,
ó povedz, ktorá ešte smutnejšia je struna,
aby si vyplakal sa na nej, národe!

...

Lež neplač dlho! Už v tom rodnom kraji malom
my modlitbou sa spojíme a vierou nezlomnou,
kto trpel pokorený tisícročným žiaľom,
ten verí navždy, lež nie vierou daromnou!

Zdroj: DILONG, Rudolf: Gardisti, na stráž! Trnava 1939, s. 53.

EMIL B. LUKÁČ

BELVEDERE

.....
(2. novembra 1938, Viedeň)

Sny moje večerné, vzbĺknite v tmavom ohni!

Ty, hrdá koruna, i ty sa pekne ohni.
Víchór nás polámal, dobilo krupobitie,
a to, čo zostalo, volá sa ešte žitie?

Výsmešne jagáš, príroda neciteľná,
ako by mala si na očiach hrubé beľmá.
Uragán zúri von, prevracia to, čo vládze,
pieskové životy, slamené strechy, hrádze.

Lež nádej, v priespasti, kam si sa zrútila,
lež viera, na skalách, kam ťa päť vnútila.
Deň zhasol. Tma je. V trpkom zátiší
dva milióny slz dnes zablyští.

Zošediveli sme v ten zhavranený deň,
nôž sedmostrý krátili nám v ranách.
Dosnívali sme ikarský svoj sen.
Poviazaní sme v mokrých, slaných lanách.

Jak na lotra si vyšli na obeť,
judášskym bozkom hľadeli jej spásu.
Suknicu v troje rozdriapali hneď,
na miesto hanby viedli do marasu.

...

Tŕňovú korunu nám znova vsadili,
a klince tĺkli v naše strhlé telá.
Octom nás napájali, kankán tančili,
špongiou výsmechu pot sotierali s tela.

Eppur si muove. Hýbe sa a dýcha,
hoc poranená, predsa naša pýcha.
Rvite ju na kusy, berte jej strážne stánky,
Košice, Levice, Jelšava, Nové Zámky!

Vznešený príklad ľstivý: trpezlivosť!
Ovládnuť žiaľ, skrotiť si smútok, clivosť.
Výbuchy hnevu netlmočiť priamo.
Len čakať, čakať, čakať. Príde ráno.

No, driemaj obre, dnes sa dobre učí,
Slovanstvo vyprahlé, nech aspoň haluz pučí.
Z ohňa a slz sa mieša toto víno.
Zdvihneš raz pohár, spravodlivá Klio.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 73 – 74;
Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie. (Zost. Anton Prídavok).
Prešov 1944, s. 125 – 126.

SLÁVA MANICOVÁ

2. NOVEMBER

.....

Ach mlč len mlč ty zem poranená
nech nárek dolín stíchne v plač vrchov
Znova vás počuť! Tvár vaša pohanená
je vyhňou muky v ohnisku rokov

Vidím tie polia tuším nahé stráne
kde čardáš už dubasí a plieska bič
nač päste boly že došlo k tejto rane
Povedz mi zem moja povedz že necítiš

Horou lieta hmľa z krútnav pradávnych
na hrany skál boje vekmi rozorvaných
tón žiaľom puknutý

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 69.

NORA PREUSOVÁ

ODKAZ DO ŠURIAN

.....

Bratia, drahí naši bratia,
zo slz vašich sila sa nám tvorí,
guľky pália, rozštiepnu vám temä,
no, Slovák mocný sa v nás nerozborí!

Bratia, drahí naši bratia,
žiaľ nesmiem vyrieť slovom,
veď dni a noci rozplačem sa,
plačem za domovom.
Nuž iba takto ku vám vravím,
nech ďalej odkaz letí,
nech Parom udrie pánom grófom,
Pán nech im nič neposväťí!!!

Bratia, drahí naši bratia,
tu hory pre nás večnosť hučia,
veď príde chvíľa, vskriesite sa,
a padneme si do náručia!!!

Zdroj: ZRUBEC, Ladislav – NEMČEK, Viliam: Šurany.

Bratislava 1968, s. 196.

MICHAL ŠTEVKO

SPOMIENKA

.....

Predvlani v novembri,
padla ťažká rana
na slovenské srdcia –
potupa a hana!

Národ tíško plakal,
dvíhal bezmocne päšť...
Bo viedenský výrok
museli sme zniesť...

Tak to osud určil...
Lež na veky nie!
Sloboda im nesmie ostať
iba na prázdne snenie!

Nemôžeme ďalej
nečinne sa dívať...
Musíme chytiť zbraň,
musíme sa hýbať!

Naša krv nesmie tiecť
a životy hasnúť...
Heslo je: zvíťaziť,
alebo padnúť!

...

Preto všetkých chceme,
aby doma boli...
Aby si na svojej
pracovali roli.

Nesmú viac hrdlačiť –
cudzím byť otrokom...
Žiť len v stálom strachu
a spať jedným okom.

Nie! To prestať musí!
Príde tá hodina,
že zas budeme spolu
slovenská rodina!

Preto, drahí bratia,
čakajte len chvíľu –
keď hranice treba
rozšíriť o míľu!

Potom rodným bratom
padneme v náručie...
Chvíľa tá je blízko...
Už tu slnka lúč je!

Zdroj: Nová mládež, roč. II, č. 13, s. 181.

ŠTEFAN A. BREZÁNY

V DEŇ VIEDENSKEJ ARBITRÁŽE

.....

Dedina v daždi,
rozkvitlé kaluže.
Zvedavosť dráždi.
Dnes veriť? Komuže?

A bolí, bolí
zlomený charakter.
V čiernych farbách
hlavy okrutené.
Čo príde, príde
zas do jesene?

Utieraj slzy
rukávom rána
púť naša –
strakatá roľa nezoraná.

A bolí, bolí úder tupý,
slovenským telom
krmia sa supy.

Žiarivá iskra z komína
vo vetre čiernom zhasína

Zdroj: Slovenský národ, roč. III, č. 42, 20. október 1992, s. 6.

JÁN HARANTA

NOVEMBER 1938

.....

Rozospievala sa chvíľa smutným chvením
novembrovým,
my sme ju počúvali v neistotách odhodlaní.
Čo sme ti, vlast'?
Čo dala si nám, otčina!
My sme tí z krvi tvojej na svet povolání
a v krvi tvojej nový život počína.

Máš upľuvané skráne, znetvorené líce,
máš tichý asketický úsmev prijatia i vzdoru,
bohatý chodí k tebe žobrať a hriešny teba lákať,
strom zeme ozýva sa bolesťou tvojich stakkát
a brázdou tvojou lakomci závisti pluhom orú.

Po stráňach tvojich belasých vetry sa sprehýbaly
urputnou hrozbou učubranej hrivy,
kolesá cvendžaly nemo jak rozpuk skaly
a v hlasoch tvojich nečujných stesk horel žiadostivý!
šľahaly ohne duší z teba do diaľok, výšin, hviezd,
lež temnom byly dusené jak svetlá zemských ciest.

Po klamnej bolesti zas spieva v tebe láska,
vlasť moja prosiaca, tichá a milovaná.
Jak lono matky šťastlivá chceš poniesť údel svoj,
so zrakom uštvaným dávnom, uprene o tieň Pána
pôjdeš si schladiť znoj,
vlasť moja krásna,
odovzdaná.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 70 – 71.

L A C O N O V O M E S K Ý

Š P E R K
(M Á R I I K O K O Š O V E J A I N Ý M)

.....

Rybizle, ktoré chutia strasťami,
kvap-kvapky červené,
tie perly krvi sem tam rozsypané
navliekam na niť týchto tenkých litier,
z vás, roky krvavé,
môj svete krvácajúci.

Odvšadiaľ jednu, zrnko jediné,
od Bugu, Dnestra, Marny, od Rýna,
zpod vašich trosiek, domy madridské,
s úbočí čínskych, holohlavých kopcov
a jednu zo Šurian
zo Šurian;
odvšadiaľ kvapku, perlu jedinú,
z vás, roky krvavé,
môj svet krvácajúci.

Guirlanda bude z nich, vlnovka strašných svetiel
nad smelým skokom mostov,
po ktorých pôjdu deti k Budúcnosti
a tá ich prijme s bielym pohladením,
z vás, roky krvavé,
môj svet krvácajúci.

A ruženec v jej trasúcich sa prstoch,
červenší každým zrnkom, keď sa bude modliť
o krv z jej perí,
ktoré sa zachvejú, keď prejdú nimi mená
z vás, roky krvavé,
môj svet krvácajúci.

Alebo náhrdelník na jej jasné ňadrá,
aby nás spomínala,
vás, roky krvavé,
môj svet krvácajúci.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč).

Bratislava 1939, s. 106 – 107.

VALENTÍN BENIAK

SLOVENSKÁ SLZA

.....

Z oblakov spadla v riavu
a bežala a stratila sa,
dážď šľahá v diaľnu diaľavu,
Slovensko umýva sa.

Bože, my búrky nechceme!
Príval vždy rúbal naše brehy
a odnášal, či kus zeme,
či kus slovenskej nehy.

Umytí, dažďom vypratí,
vrátili sme sa cintorínom.
Kto naše krivdy zaplatí
pokojom, chlebom a vínom?

Zdroj: BENIAK, Valentín: Bukvica (1938). In: Poézia I. Bratislava 2000, s. 220.

MAŠA HAEAMOVÁ

ZABRANEJ ZEMI

.....

Čas, hrobár, do ticha
zatĺka klince minút,
čo vzaly máj.
V nemote rozluky
k tebe sa privinúť .
Do kvetu kalicha
nečujne padá čas.
Od Šurian vietor
krvavú pieseň hudie,
do kvetu kalicha
padá čas.
Jak v urne striebornej
tichý a vzácny hosť
znie vo mne tvoj hlas.
Dnes, zajtra, na večnosť.

Zdroj: Nové Slovensko, č. 6, 1943, s. 23 Tiež Pred ohnivým drakom.
(Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 105 – tu v mierne odlišnej podobe.

VLADIMÍR ROLKO

Z KOŠICKÝCH VERBUNKOV

.....

I.

Blízke sú fronty,
rovnaké dvojčatá,
Košice sú čiernou nevestou,
je noc a nikde svetla,
kamarát vkročil do tmy s novou povest'ou.

A chýry sadla na múry
– obločné holuby –
... môj mundúr tu a doma moja žena,
pán nadporučík, hlásia mi:
v plameňoch hotel Rohlena.

Nehláste, chlapci, smutné veci,
trh je tu ešte svätomarský,
v okolí dómu kroje naše –
breviár číta biskup Čársky.

A ak nepôjde všetko po starom,
stretnú sa tu dvaja chlapi
a vpíšem do matrík rukou traslavou:
jeden z nich padol ramenatý,
druhého vzali mestskí kati.

II.

Na synagógach hviezda Dávidova,
trasie sa bedač pajesatá,
len nápis firemný bude nový,
zostane starou brada kostrbatá.

III.

Na odchode stretol som naše storočia
a pozdravil som kryptu Rákóczyho;
posolstvá nových vekov hranice prekročia,
a kde ešte bude, kde postretám svojho syna,
bude to biely Váh a belasá Verchovina.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 95 – 96.

ROLKO, Vladimír: Na rúbanisku. Turčiansky Svätý Martin 1942, s. 58 – 59.

JÁN PONIČAN

PANSKÁ HUNNIA

.....

Do ticha Vianoc pušiek árie
Hunnia panská slávi orgie,
po boku šabľa, s plecí mentieka,
Hunnia panská tak sa oblieka.

Tak sa oblieka, slávi orgie,
život zastiera slávou fringie,
koristi z ľudu, krvou zapíja,
rozmarín vädne, bledne ľalia.

Dnešok a zajtra počuly výstrel,
slovenské dievča na sniežik vystrel
hej veľkí páni, páni maďarskí,
všakver Revický, všakhej Straňavský?

O pomstu kričí stará Černová,
o pomstu blčí obeť Dózsova,
v Šuranoch zase vystretá Hóra a Kloska.

Hunnia panská dokedy ešte?
dokedy ešte zdrží ľud kliešte?
poroby zvôľu? panskú nevoľu?
dokedy ešte znášať parolu?

Valaška blyskne, blyskne palošík,
na čele mŕtvych vstane Jánošík.
Hunnia panská, mumpuj a tras sa,
krvavé ruže pripne si massa.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč).
Bratislava 1939, s. 90 – 91.

JÁN KOŠTAR

PRED BITKOU

.....

Poteš nás Bože svoje deti
medveď sa driape hore grúňom
Valašku chytá po pamäti
slovenská ruka

Poteš nás Bože v ťažkých mrakoch
pred strašným bleskom ktorý udre
Nech stvrdne ešte v našich prakoch
slovenská skala

Ej niekto bude dorúbaný
ej niekto kvecne dolu tvárou
ej niekto bude lízať rany
v slovenskej zemi

Poteš nás Bože pred zápasom
upokoj ovce rozmečané
Nech istou bude tvojím hlasom
slovenská ruka

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 92.

„A o jeho odev metali los.“
(Písmo sväté)

JÁN HLOŽKA

SLOVENSKO MOJE!

.....

(2. XI. 1938)

Slovensko moje,
krv, rana, srdce rozrezané,
z prs chrlia nepokoje,
gulomet svierajú mi dlane,
pre hroznú túto vinu
dnes plačem k Hospodinu.

Vojaci moji,
hlad ohňa hučí,
kto srdce zhojí?
Žiaľ mozog mučí,
v prekliatom tomto stínu
utekám k Hospodinu.

Slovensko moje,
hnev guliek kruto reve,
byť maly radšej boje,
zem duní v tomto speve
a hrozne, hrozne kričí,
boľavé srdce ničí.

...

Vojaci moji,
svit rodu svitá,
sa rana zhojí,
lúč slnka kmitá,
príd šťastná tá hodina,
prosíme všetci Hospodina!!

Zdroj: HLOŽKA, Ján: Mobilizácia. Verše z búrlivých dní.

Bratislava 1939, s. 40.

VENDELÍN LACA

EPICKÁ MEDITÁCIA

.....

Šurany, január 1999.

(Odznelo pri pietnej spomienke na 60. výr. zastrelenia 14-ročného Ferdinanda Šuláka a 29-ročnej Kataríny Mihálikovej, tehotnej ženy, matky dvoch detí, maďarskými žandármami)

V dedine vtedy spievali deti koledy.
Každý si chcel uctiť DIEŤA. Žobrák či kráľ.
Tiež i vtáčik spevavý k Betlehemu letí,
i človek starý, a i ten, čo sa iba hral.
Aj Ferdinand Šulák – to veľmi hravé dieťa –
sníval sen, že raz bude robiť veľké „divý“,
že z krásnych lúk prinesie svojej matke kvieťa.
No horthyovský žoldnier, preukrutne divý,
neľútostne prekazil všetky jeho plány
streľbou do neho a hneď z jeho mladej rany
krv tečie na slovenskú zem.
Už neuskutoční nikdy svoj detský, krásny sen.

No Herodes novodobý, divoko krutý,
nevraždí len nevinné slovenské deti,
každý jeho skutok v ľuďoch len hrôzu budí.
Ničí všetko, čo k slovenskému nebu letí,
Zabíja matku detí i jej nascitúra,
narodiť sa na svet z jej lona nedovolí,
spievať uspávkanky – a všetku krásu búra.
Trojkráľové sviatky tak hrôzostrašné boli.

...

Slovenská mať ako dávna Ráchel plače.
V ukrutných bolestiach smúti sa a zvíja.
Opäť je zničené jedno hniezdo vtáčia.
po zemi sa plazí smrtonostná zmija.
Všetkých nás to trápi, bolí preukrutne.
Slzami sa naplňajú rieky naše.
Smutné tóny vyludzuje organ, lutne.
Slovenská vlasť, Matka, vaša Ráchel plače.

Miesto spánku vášho bolo v Nových Zámkoch.
Skryté. A kdesi vzadu. V kúte. Neznáme.
Ale po hrejivých a slnečných vánkoch
v rodnej dedine pri vašej mohyle
vďaka vám vzdávame!

Neplač Slovensko! To tvoji mučeníci!
Bohatieri tvoji! Spievajme im hymny!
Mať s dieťaťom v lone, chlapec ružolíci
dnes spievajú v nebi. Spievajme my s nimi!

Ich obeť krvi položme na oltár!
Ferdinand Šulák.
Katarína Miháliková.
Vám vďačia lesy, hory, lúky a chotár.
Dnes Slovák nie je kýsi tulák,
či ubiedený drotár,
lebo z vašej krvi sa rodí zem nová.

Krajšia, plná rozkvitnutých kvetov.
našími životmi, láskou, dobrom
a bojom proti zlu a rôznym morom,
urobme ju navždy svätou!

Zdroj: Slovenský juh, roč. VI, č. 1, 1999, s. 3.

JOŽO HARNÁDEK-HÁJNYCH

ZDVIHNITE OPONU!

.....

Na hranici je opona:
ako vetrom vždy sa kýva
a nikdy ju nevytiahnu –
tajné dejstvo keď tam skrýva.

Prudký vietor z ťažkých vzdychov
a príval slz bolesti z chvíľ
na opony odchýlenie
váš nápor, hľa, nemá dosť síl!

Nemá dosť síl a predsa čas
tajnosť vidieť možnosť nám dal
v opone cez malý otvor,
čo prevrátil guľkou žandár...

Tým otvorom už vidíme
Slovákov hrať rabstva rolu
a žandára guľkou v krvi
ležať Máriu Kokošovú.

Tým otvorom vidíme však
žandárovi tiež do srdca,
jak ho zverské skrotí, sputná
nenadály prísny sudca!

Zdroj: Nový svet, roč. XIV, č. 8, 18. 2. 1939, s. 19.

DURAJ-SLÁVIČAN

SNEŽIENKY

Už slnko začalo trúsiť bozky v Tatry –
však čo to? – Čierna jeho pieseň...
Krvavé diale slovenskej hrudy,
bolestou zjačaly v ponurú tieseň!

Už slnko začalo trúsiť bozky v Tatry –
v úvratiach škovránok nôtil Pánu Bohu –
tak rád by som zomrel, tak rád by som zvädnul,
len vráťte nám, vráťte, slovenskú oblohu!

Nad naším cintorom snežienky už kvitnú –,
pôjdem ich presadiť na šurianske rovy!
– tam spí zlaté srdce – ach, streľba žandára –,
ktože dal ten údel nášmu Slovákov!

Už tak sa pozdalo, že pôjdeme orať...
oráču, nechaj tam vôzok, pluhy, brány! –
Boh sa díva s diaľav, vidí tvoje rany,
a raz ich odstráni... a raz ich odstráni!

A zase povíchor skuči, reve, žiali?
To mojej Slovače krutá obžaloba!
Slováci, vzmužte sa, hore srdcia, hlavy,
Vysúčte rukávy,
pri vás nemá miesta satanská poroba!

Zdroj: Nový svet, roč. XIV, č. 13, 25. marec 1939, s. 9.

MIKULÁŠ KOŠŤÁL – JURAJ KOŠŤÁL

SESTRIČKA*

.....

Vám noci čierne žalujem,
že život je pre vás len hrou...

Vás ružičky zamilujem
a polievam slz perličkou.

Sestrička, prečo ti srdce zaplače,
keď uzrieš neba slovenského jas?
Sestrička, ty ľúby kvietok Slovače,
prečo ťa vzali z venca sedmikrás?

Slovenská pieseň v srdci nech ti znie,
tou piesňou každá bolesť pominie.
Sestrička, noci sa v úsvit premenia,
sestrička, dobre sa maj, do videnia!

Zdroj: ZRUBEC, Ladislav – NEMČEK, Viliam: Šurany.

Bratislava 1968, s. 199.

.....

* Populárnu pieseň Sestrička skomponoval Mikuláš Košťál, text napísal jeho brat Juraj. V r. 1940 ju vydal Ján Stožický a bola nahratá aj na gramofónové platne.

AUTOR NEZNÁMY

SLOVENSKÁ MATKA
(ALEBO ŠURIANSKE VIANOCE)

.....

V slovenskej zemi, tam pod Maďarmi
tam tie Vianoce smutné mali;
pre svoje milé slovenské piesne
svoj rodnú krv vylievali.

Veľké Šurany, tam stráž slobody,
ktorú Maďari sľubovali;
dievča si spieva, žandár ju strieľa,
bez rodiny ju pochovali.

Slovenská matka, jak je ti ťažko,
keď tvoju dcéru k hrobu nesú;
žandár na koni, vojak vo zbrani,
tí sa ti postavili v cestu.

Zdroj: ZRUBEC, Ladislav – NEMČEK, Viliam: Šurany.

Bratislava 1968, s. 200.

AUTOR NEZNÁMY

ŠURANSKÁ PIESEŇ

.....

V Slovenskej zemi tam (pod Tatrami)
Maďari tam tie Vianoce
smutné mali,
za svoje milé slovenské piesne
svoju teplú krv vylievali.

Veľké Šurany tam stráž slobody,
ktorú Maďari sľubovali dievča si spieva
žandár ju strieľa,
bez rodiny ju pochovali.

Slovenská matka jak je to ťažko, keď tvoju
dcéru k hrobu nesú,
na mároch leží,
žandár ju stráži a hrobár k hrobu ju položí.

Slovenský otče, jak je to ťažko, keď tvoju dcéru k hrobu nesú,
žandár ti bráni tvoj poklad drahý
na cestu poslednú odprevadiť.

Jej kamarátky nesmeli ísť s ňou
na cestu poslednú k cintorínu,
vojak vo zbrani, žandár na koni
do cesty sa im postavili.

Šuranský cintorín je veľmi smutný
je tam Slovenka pochovaná
šuranský cintorín je plný kvetov,
ktoré tam v noci nanosili
Slováci verní na hrob ich kladú
na ten, kde voľne ísť nesmeli.

K... (nečit. podpis autora)

Zdroj: Pozostalosť Jána Gračku (1920, Kostolná), rehoľného brata
v reholi redemptoristov (CSsR)

AUTOR NEZNÁMY

V SLOVENSKEJ ZEMI

.....

V slovenskej zemi, tam pod Maďari
Vianoce veľmi smutné mali.
Pre naše krásne slovenské piesne
svoju teplú krv vylievali.

Veľké Šurany, symbol slobody,
ktorú nám Maďari sľubovali.
Tam deva spieva, žandár ju strieľa
bez rodiny ju pochovali.

Slovenská matka jak je to ťažko,
keď tvoju dcérku k hrobu nesú.
Na márach leží, žandár ju stráži,
bez rodiny ju pochovali.

Zdroj: Slovenské ozveny, roč. I, č. 4, 1990, s. 5.

ZÁPAS NA SEVERE

PAVOL ORSZÁGH HVIEZDOSLAV

28. JÚLA 1920

.....

Ja plačem nad Oravou drahou, horko plačem;
ach, starec som... Bo mladec nech, tak zúrim, skáčem
od zlosti; päste zatnem na čis' leb,
ho zhrdiac jak z biednej hlíny črep...
Veď roztrhané ako vetché niti pásky
odvekej, v srdciach, v hrude, v skale žitej lásky...
Och, zrada, pranier, škripec, poprava!
Včuľ, Orava, len budeš boľavá,
jak nikdy predtým, hoci šťastnou bys' byť mohla,
jak ešte nikdy!... No, pád, krivda pravdu zohla...
Ba, i mňa starého už berie zlosť:
fuj, záviš brata, sestry hrabivosť
bez páru! Majú v moci mnohé miliony,
a mizerných tisícok pár ti chvácu oni...
No, vlkov susedstvo, cez zuby hryz,
poostri na brúse, čo točí kys'
Vyrhel pekla...ukúš zo spanilých skraní
či Oravienky jednu, žvi, žer rovno sani
a – zadrhni sa, hlt než prekotíš...
Boh pomsty ten ti hrozný navaľ kríž!
... Však čo mám z toho? Zbudne zohavenia práca
jak jazva, srdce ti hoc' slnce s mojim vykrváca –
hoc' dážd' ju vymyje... hoc' slnce – moc ta hnacia

...

zem v obeh, v rozvoj síl ju pozláti:
celistvosť tvári, ach, sa – nevráti...

Zdroj: Hviezdoslavove sobrané spisy básnické. Sväzok X. Básne príležitostné. 2. vydanie. Turčiansky Svätý Martin 1939, s. 208 – 209.

HADRI-DREVENICKÝ

PIESEŇ O VEĽKEJ BOLESTI

.....

Plačte, vy, hory Sionské,
zakryte bolesť privaly,
bo
teba i mňa,
tvoj život i môj,
tvoju vlasť i moju
bez krvi a plameňov
bez citu,
rozvliekli, roztrhali.

Vyhnali z vlastnej zeme,
na svojom ako cudzí,
ako len strpení
žiť viacej
nehceme
nemôžeme.

Trhali do srdca,
jazvou sa zaleskly veľké rany,
v bolestiach ku predu,
nezastať,
neplakať,
nekliatť,
je ešte pravda,
i spravodlivosť,
a tá víťazí i nad vekami.

...

Vzmužite sa prsia,
potlačte každý ston i bôľ.
Prísahaj, brat môj,
v mladíckej duši,
že modré hory Magury,
i roveň kolo Dunaj,
pašienky Polonín,
tvojimi zostanú
v pochode piesní a hôľ.

Prísaha
na česť svojho mena,
že bolesť musí byť,
tebou i mnou,
tvojím životom i mojím,
tvojou krvou i mojou
raz navždy zahojená.

Buď bratom bratovi,
ale miluj svoju zem,
láska nech k svojeti jak večná lampa horí.

Trp,
znášaj,
umieraj,
klesni,
obetuj!
Vedz:
tvoj národ žiť bude,
žiť musí,
čo i len na krvavej hrude,

čo i len na zhasnutých plameňoch,
ale
nikto,
nikdy
nezničí ho
a
neumorí.

Potlač bôľ,
obetu žiada vlast!
na ranách svojho tela,
na smrti svojich synov,
na krvavom dnešku svojej prísahy,
musíš
zajtrajška zore klásť.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Výkrik vo víchrici (Básne).
Spišská Nová Ves 1939, s. 55 – 57.

HADRI-DREVENICKÝ

VERÍM V PRAVDY VZKRIESENIE

.....

Ešte sa obzory búrkou zachvievajú,
ešte nezhojená bolestivá rana,
ešte pieseň bratstva a pieseň slobody
Osud nedokončil – nie je dospievaná.

Ešte vždy veríme v túžby nesplnené,
ešte sa vrátia k nám naši bratia z juhu,
ešte sa započne život neprežitý,
keď sa postretáme v bratstva pevnom kruhu.

Ešte k nám zavítá deň ten milostivý,
ešte sa zaleskne plný šťastia, blaha,
ešte sa rozjagá úsmev nad Tatrami,
keď právo potrestá neprávosti vraha.

Ešte sa vynoria zore nad Kriváňom,
ešte pravda vzlietne and tatranské štíty,
ešte sa zrodíme pre krajší zajtrajšok,
keď vstane víťazstvom národ môj ubitý.

Ešte príde jaro do slovenských polí,
ešte raz ustúpi krivda zpred vrchstola,
ešte sa vráti raz zlatý vek slovenský
a zmizne poroba i panská nevoľa.

Ešte sa obzory búrkou zachvievajú,
ešte sa nám rana nezhojená jatrí,
ešte pieseň práva musíme dospievať,
kým juh nám nevráti všetko, čo nám patrí.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 67 – 68.

HADRI-DREVENICKÝ

POZDRAV OD HRANÍC

.....
(Červený Kláštor, 18. VII. 1939)

Na bielu karôtku kladiem vám spomienky,
keď dušu ničí žiaľ, keď v srdci hľadá bôľ,
ďaleké obzory slúžia mi za kartu,
a kameň hraničný to môj písací stôl.

Odtrhnuté kraje dýchajú rtom vašim
a vaše ponosy prinášajú lesy,
modlitbu o pomoc počúvam s vašich strán,
k nám sa upierajú zraky bôľne čiesi.

Tak jemná spoveď tá ako let oblakov,
čo letia ponad háj, dediny i stráne,
že slzím s vami tiež v spoločnej modlitbe
a skorú slobodu, rodné zmŕtvychvstanie.

Na kartu rád by tú položiť páru slov,
pieseň z našich dedín a zvona nášho hlas,
tak rád by utúžiť strhané priateľstvo,
by každý hovoril o láske a o nás.

Tak rád by načrtnúť túžby naše dávne,
keď o vašich krivdách nesie vetrík zprávy,
temnosť bastíl mizne, keď je reč o láske
a keď rod zablysne cez modré diaľavy.

Tak bôľny pohľad k vám, bo rana v srdci tlie,
bo tie stráne čierne naše dosiaľ boly,
utrhli neprávom – Boh svedkom zostane –
či doma v rodine, či život na poli.

Odtrhli vás od nás a srdce od srdca,
požialiť v bolestiach nikomu nedali,
a nádej umučiť radi by vo vás tiež,
by z vás len mŕtvolu pre národ nechali.

Tak blízko k vám som tu, len keby nebránil
prekliaty kameň ten v našom srdci vbitý,
a sťa dvaja bratia našli by sme sa tu
bez karty, bez slova v náručíach si skrytí.

Dnes len pozdrav píšem. Chvíľočku čakajte
a zas sa stretneme zvučnou našou rečou,
sme hrdí na vás tu, že čestne stojíte
na otcov dedičstve bez práv a bez mečov.

Zdravia vás i naši – i naše poľany,
a odkaz večierkom nesú naše zvony,
vytrvajte mužne s piesňou rodu na rtoch,
deti mučeníkov hrozba viac neskloní.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 35 – 36.

HADRI-DREVENICKÝ

PROSBA ZA HRANICE

.....

(Trakovice, 24. VIII. 1939)

Prosím ťa, brat drahý, na tvoju vlastnú česť,
nezraď nikdy národ, ktorý ti život dal,
kríž je cesta tvoja, poznáme dobre ju,
úzkosť kúsok chleba a liekom krivda, žiaľ.

Prosím ťa pre všetko, čo bolo drahé ti
a čo nádej vždycky do bolesti vlieva,
pamätaj na mater, v krivdách ťa zrodila
a v krivdách nežnosťou život tvoj tešieva.

Pamätaj na jej rty láskou rozvoňané,
keď ťa ako dieťa na prsia túlila,
zriekla sa svojich dní, by z nich tvojim rokom
veniec vavrínový za krivdy uvila.

Pamätaj na všetkých, ktorí s tebou rástli,
na deti, na mládež, i na svoj rodný kraj,
na ruky mozoľné, na chlieb v slzách siaty,
týmto v prosbe otcov vždy verný ostávajú.

Pamätaj, brat drahý, na stánok boží ten,
čo veľkej nádeje v dušu ti sial semä,
na zvon hlaholívy, volá ťa späť domov,
rany ti zahojí, vsadí pluh do zeme.

Pamätaj na hory hučiace pozdravom
pre teba v cudzine z osirelej vlasti,
hej, smútia žalobou, že ťa nám urvali,
a cesty pretrhli a zbili ťa v šťastí.

Pamätaj, brat drahý, na hrdosť slovenskú,
čo ubíť nedá sa ani hranicami,
sme jedna rodina, vlasť naša matka nám,
či sme v jej objatí, či zlobou trhaní.

Prisahaj, že mať tú milovať vždy budeš,
že jej každá hruda posvätná ti bude,
v jarme si uzrel svet, ku svetlu pospiechaj,
cez krivdy vždy čestne, s láskou k rodnej hrude.

A až slovenská zem náruč ti otvorí
a s tebou strateným v objatí sa svíta,
zasvitne nový deň a znamä Kainovo
ružami zahorí vo hviezdach do syta.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.

Spišská Nová Ves 1939, s. 41 – 42.

HADRI-DREVENICKÝ

ODKAZ DO VARŠAVY

.....

(Bratislava, 22. VIII. 1939)

Do prachu padly už idoly vašich snáh,
bratia za Dunajcom, zo srdca k vám zveme,
nám patrí táto zem, ktorú ste urvali
a my sa jej nikdy, nikdy nezriekneme.

Kraje Javoriny o pomoc volajú,
a prosby vrúcnej hlas odmietnuť nesmieme,
utíšiť boľavé rany sa musia raz,
my svoje žiadame a len svoje chceme.

Bo riavy tatranské k vám nikdy netiahly
a pre vás nežili ľudia Javoriny,
a nikdy nebudú, kým svet svetom bude,
i keby v ústach im vysychaly sliny.

Na prahu ťažkých dní na pravdu čakáme,
aby utláčaným správne sa merala,
mlčať nemôžeme, už sme dosť mlčali,
naším chlebom pravda a nie krivdy skala.

Dosť ste nám krivdili, lásky málo bolo,
pravdy rozšliapanej rozblkli sa vatry,
svojich si nedáme i keď krv stáť bude,
k vám, bratia, voláme: vráťte, čo nám patrí.

To nie brat, čo bije, to nie brat, čo raní,
od vás sme to nikdy, nikdy nečakali,
v láske sme mali rásť, vzájomne po svojsky,
a vy ste moju zem nečestne strhali.

Nuž s Bohom ostaňte, krivdiť vám nechceme,
my len požičané po bratsky vraciame,
radšej bratstvo klesne, žalujem na vás tu,
ale svojich mučiť viacej si nedáme.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 43 – 44.

HADRI-DREVENICKÝ

TIAHNEME...

.....

(Spišská Nová Ves, 28. VIII. 1939)

Tiahneme spoločne sťa vtáctvo na jeseň,
vlast', matka drahá, na stráž nás volá,
sme ako jeden muž, v prsiach tlie odvaha,
za vlast' pracovať, za vlast' do poľa.

Tiahneme pohľadom, so srdca mužnosťou,
zahlušiť krivdy a kuvičí krik,
sme ako jeden muž, v prsiach tlie odvaha,
v boji za pravdu nás nezničí nik.

Tiahneme na sever, pod lesy, pod bralá,
tiahneme na juh, na veľké rovne,
sme ako jeden muž, v prsiach tlie odvaha,
bo naším šíkom nikto neohne.

Tiahneme so spevom slovenským, rodným,
to naša sláva, to naša sila,
sme ako jeden muž, v prsiach tlie odvaha,
už krivda ľudská dosť nás nabila.

Tiahneme v nádeji, vo viere víťazstva,
tiahneme na stáž s úsmevom spolu,
sme ako jeden muž, v prsiach tlie odvaha,
chrániť budeme otcovu roľu.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 45.

HADRI-DREVENICKÝ

PIESEŇ O OSLOBODENÝCH

.....

Okovy prekliate, spievam žalm slobody,
nie viac žiaľ, radosť len vlní sa mi v hrudi,
zraňané územia, výskajte radosťou,
krv v slzách vyliala nech k slovu vás vzbudí.

Doma ste. Pri svojich. Už nik vás nezdvojí.
A nikto nesiahne na kraj Javoriny,
ak áno, beda mu, zahynie v okovách,
ktorými okoval slovenské rodiny.

Už vlajú zástavy na hradbách za Ždiarom,
Slovač nastúpila sťa pevnosť, sťa žula,
krivda nezlomila podťaté ramená,
skôr silou pretkaly a v oceľ prekula.

Už krivda srazená. Oživil národ môj,
už čakať nebude slobody na rána,
nezačne slzou deň, nebude krivdu ješť,
životom zjasala Slovač posmievaná.

Chlebík svoj čiernastý s úsmevom podá mať,
so spevom rodáckym preorie syn pole,
žitko v ňom urastie piesenkou oviatie
a noc ho prikryje sťa vtáčatko holé.

Okovy prekliate, už som syn slobody,
moc vaša nikdy viac môj národ nezlomí,
ni vôľu z ocele, ni lásku rodných srdc
pred vašim barbarstvom v otroctvo neskloní.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Slovenský rok (Básne).

Bratislava 1943, s. 89 – 90.

HADRI-DREVENICKÝ

SLOBODNEJ JAVORINE

Pol roka ako tisíc rokov je,
keď bremä ťaží ramená,
keď krivda chlebom slovenským deťom
a slzou tkaná halena.

Len deň jediný sťa večnosť celá.
keď z krvi vstáva sloboda,
keď túžby krstom národ ožije
a s láskou berie, čo Boh dá.

Rodinným kruhom sviazané dialo
od Suchej Hory ku Ždiaru,
sloboda drahšia nad jas očí dvoch
i nad lesk samôt, hviezd žiaru.

Slobody pieseň hučte, končiare,
tatier dobytých doliny,
vrátil sa život z hraničných v rezov
ku našim do Javoriny.

Zamlklé ústa zákazmi bité,
slovensky nôťte do sveta,
pre vaše rany k víťazosláve
hospoda bola prestretá.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 46.

HADRI-DREVENICKÝ

STRATENÍ SA VRACAJÚ

.....
(Spišská Nová Ves, 27. VIII. 1939)

Už svitol nový deň,
už spadly ťažké okovy,
už brat brata a vlasť svojho syna
v rodoláske po bratsky osloví.

Už nás nedelia v láske hranice,
a veríme, že ani nebudú,
už pravda zasadla na vrchstola
a krivda pôjde do súdu.

Už kvitne slnko nad Tatrami
a Kriváň dúškom vypil sen,
už doliny sa rozspievaly,
už jarom ožil i väzeň.

Už Slovač z boja domov ide
a cesta jeho víťazná,
už prosby časom zduchovnelé
nebudú padať do prázdna.

Už voľná cesta do otčiny,
po nepôjde bôľ a kvíľ,
už pravda večne zvíťazila,
môj národ o ňu zápasil.

Tešte sa, Tatry modrooké,
zdvihol sa národ šliapaný,
sloboda – večná sloboda
usmiala sa mu na rany.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 47 – 48.

HADRI-DREVENICKÝ

MODLITBA ZA VLASTĚ

.....

(31. VIII. 1939).

Za národ prosím svoj, dobrotivý Pane,
za národ v porobe smútkom uplakany,
daj, by už svitol deň, deň teplý, hrejivý,
by bratov zjarmených spojil večne s nami.

Čujem hlas o pomoc, kvíliacej prosby ston,
volá k nám Orava i Spišská Magura,
odtrhnuté polia plačom sa rozlialy,
že sveta neprávosť právo žitia búra.

Som, Pane, jeden z nich. Zranený na srdci
krvácam od dávna za bratmi v cudzine,
neprestávam volať na nebo i na zem,
hľadá smútky roniace obete nevinné.

I vyslyš prosby hlas. Od nás k tebe letí.
Každý len po svojom, po domove žízni,
plač kovu čierneho zahluš v jeho kliatbe
a ubitých k slovu, k výronu srdc zdvihni.

I polia prosia ťa. V brázdach vzdychy rastnú.
Nechcú mať otrokov, deti ujarmené,
za svoj národ prosím, za jeho slobodu,
za návrat úsekov z odtrhnutej zeme.

Dost sa už naplakal národ môj stáročia,
chce teraz právom žiť – nemá ho sláva.
Smiluj sa! Prosím ťa, Kriste dobrotivý,
za vlasť, za slobodu, za slovenské práva.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 49 – 50.

HADRI-DREVENICKÝ

OKOVY PREKLIATE...

.....

Okovy prekliate, spievam žalm slobody,
už nie žiaľ, lež radosť vlní sa mi v hrudi,
zraňané územia, vyskajte radosťou,
krv v slzách vylíata nech vás k slovu vzbudí.

Doma ste. Pri svojich. Už nik vás nezdvojí.
A nikto nesiahne na kraj Javoriny,
ak áno, beda mu, v okovách zahynie,
ktorými okoval slovenské rodiny.

Už vejú zástavy na hradbách za Ždiarom,
Slovač nastúpila sťa pevnosť zo žuly,
krivdy nezlomily podťaté ramená,
skôr silou pretkaly a v oceľ prekuly.

Už krivda srazená, oživil národ môj,
už čakať nebude na slobody rána,
nezačne slzou deň, nebude krivdu ješť,
životom zjasala Slovač posmievaná.

Svoj chlieb počiernavý s úsmevom podá mať,
so spevom rodáckym preorie syn pole,
žitko v ňom urastie piesňou ovievané
a večer za obzor nezapadnú bôle.

Okovy prekliate, už som slobody syn,
obruč vaša nikdy môj národ nezlomí,
vôľu oceľovú a lásku rodných srdc
pred vaším barbarstvom v otroctvo neskloní.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 51 – 52.

HADRI-DREVENICKÝ

ÓDA NA ZAKOPANÉ

.....

(Zakopané, september 1939)

Ó, čarokrásne Zakopané,
v náručí tatier žulových spíš,
zhrej temné bralá v svojej láske,
len v svojej láske mračná zhojíš.

Ó, čarokrásne Zakopané,
prešla Smrť krutá v tvojom lone,
a niesla rany, spevy guliek,
víchrom spievaly vrané kone.

Ó, čarokrásne Zakopané,
v náručí tatier žulových spíš,
tvoj chodník k láske vedie,
a pravé šťastie Kristus i kríž.

Ó, čarokrásne Zakopané,
spia mŕtvi tvoji v tichu lesa,
vo večnom speve padla sláva,
umrela, viac už nepohne sa.

Ó, čarokrásne Zakopané,
v záhradách kvitnú čisté bôle,
Smrť tvoju dávno podpísali
a hrob ti dalo vlastné pole.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 53.

HADRI-DREVENICKÝ

POUR LA PATRIE

.....

(v septembri 1939)

Tam kdesi na horách,
ďaleko od domu,
muž stojí na varte
bez kvílby, bez stonu.

Modré nebo padá
na hory, rodnú zem,
a lesy spievajú
víťazné rekviem.

Tam kdesi na horách
piesne vietor duje,
žlté lístie na hrob
tíško poletuje.

V horách násyp čerstvý
bozk detí i ženy,
láska ho vtlačila
na ret skrvavený.

Tam kdesi v Karpatoch,
za vieskou kríž stojí.
Za vlasť padol! – čítaš –
v horúcom príboji.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 56.

HADRI-LUBOSLAV

VERTE!

• • • • •

Ťažko je znášať nám, že ste nie tu s nami,
ťažko je privykať bez vás v rodnej vlasti –
púto rodolásky spája nás len s vami,
donáša pre oboch utrpenia strasti.

Čakáte na ten deň, keď udrie hodina
a svoj k svojmu vráti – budeže to krásy,
objíme brat brata, síde sa rodina.
I my tiež čakáme na tento deň spásy.

A verte, príde on, musí prísť a príde.
Netraťte nádeje, v dôvere zcelení,
vytrvať, nebáť sa, slnko šťastia vzíde,
ožiari krvavé rany v utrpení.

Veď to utrpenie naším utrpením,
reže nám do duší, reže nám do tela –
naš výkrik do sveta je dobrým znamením
i prosba našich srdc k fóram čo odznela.

Nuž, nabok obavy, budte trpezliví –
nadá sa napraviť za deň, čo deň skazil –
my s vami, vy u nás ste večne tu živí –
a beda tomu je, kto nás k zemi srazil.

Čakáte na ten deň, keď udrie hodina,
svoj k svojmu vráti sa – budeže to krása,
objíme brata brat, síde sa rodina.
To bude túžená naša – vaša spása.

A verte: kto ničí vás tam skrz zákony,
veríme: hrobárom budú jemu ony.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 75 – 76.

HADRI-LUBOSLAV

VÝKRIK Z JAVORINY

.....

Žiaľ smutných srdc bije mi o dušu,
žiaľ bitých, trýznených ku mne volá:
hľaď, všetci sme sputnaní v okovy nevole –
a tie sa vrezaly do tela, do duší – a rany bolia.

Nám život otráviť nebáli sa nikdy,
keď krivdu siali – lásku chceli žať –
či z krivdy zrodiť sa mala láska?
nelásku mohli sme barbarom týmto dať!

Strápení voláme k mocným sveta:
môž' zničiť barbarsky nášeho ducha?
odstreliť sťa psov len pre malomocnosť?
Krv naša vzoprie sa a mocne zabúcha
na brány pažravcov celého sveta:
my chceme domov, do starej vlasti,
my dostať chceme ta a dostaneme sa.
To naša odveta.

A beda tomu je, kto v cestu sa postaví,
s kým my v protiváhe stretneme sa.

My z krásy našich krás
len svojmu rodu dáme,
preto vás, bratia spásonosní,
deň jak deň čakáme.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 78 – 79.

HADRI-LUBOSLAV

HRANIČNÉ KAMENE

.....
(Pod Pieninami, v auguste 1939)

Hraničné kamene stoja predou mnou,
nado mnou na ne Boh so mnou sa díva
na zvrhlosť ľudských srdc, ich stvoril dobro siať,
v nich však len nenávisť, chamtivosť skrýva.

A vidím sčupené hory i údolia,
a vidím v bolestiach, ľudie môj, teba.
Rany sa zaceliť už ani nemôžu.
Ó, Bože, pohliadni s výsosti neba.
Ó, pozri: krvavý jeho úd, pot čela.
I prosby i túžby zmáčané krvou.
Tie hory plačú s ním , tie hory prosia tiež,
žalosť tá poslednou nie je, ni prvou.

I horské riavy tiež, i vlny Dunajca
i šepot stromovia na Štosskej stráni –
Hranica severná, hranica južná, ó,
k vám, domov, do svojho, ku svojim bráni.

Nezúfať! Hodina vzkriesenia blíži sa.
odvalí kameň sa hraničný ztade,
ktorý je predou mnou, na mňa sa pozerá.
Pravda a právo spravia koniec zrade.

Na toto hľadí Boh a strestá každého,
kto s jeho menom šiel neprávosť rozsievať,
a tiché, pokorné národy zdeptať.
A s menom jeho tiež kto robil obchody,
bude ho vedieť tiež pokoriť, zdeptať.

Hraničné kamene stoja tu predo mnou
a so mnou mocný Boh na ne sa díva.
On všetky odstráni, šmahom ich rozdrví,
nám žehná strápeným, otcovský kýva.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 73 – 74.

HADRI-LUBOSLAV

PREČO STE BRALI...?

.....
(Spišská Stará Ves, v auguste 1939)

Prečo ste brali, čo nepatrilo vám –
čo teda u nás robíte, chcete?
že cesta ďaleká je a vedie k nám,
vy dobre znali ste a dobre viete.

Že ortieľ prisúdil tieto končiny?
Daj sa mi svet! – Odňať i právo má!
A keď už vzali ste – aké sú činy?
či nebojíte sa, že príde Sodoma?

Pýtate sa, prečo? Krvavé ruky
máte, preto i skrvavené polia,
nevinnou krvou – i háje, lúky...
Viem, rany tie vás nepália, nebolia.

Kde máte svedomie? Toho nemáte!!
Len tvrdej skaly kus na jeho mieste.
Preto tie kúsky husárske páchate.
Kráčate po dávno vyšliapanej ceste.

Na čas len, na čas, hej, môj milý pane,
bo príde, čo prísť má, i keď to strežú,
bo príde, čo prísť má, hej, príde rávanie,
a potom – Slováci svoje si odvezú.

Darmo tam budú stáť vojsk baterie –
vojnu ste prehrali i keď vojská máte
ako pliev, či už zo strachu alebo z pasie.
To v deň poníženia, len v deň ten spoznáte

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 82 – 83.

HADRI-LUBOSLAV

IDEME

• • • • •

Ideme somknutí v jeden rad
s mladistvým elánom,
prekážky do cesty stavané
boríme čakanom.

Ekrazit nesieme v duši si
na tvrdé skaly tie.
Dočkáme. Keď to raz vybúši:
pevnosti dobyté.

V nás láska jednotná kráča vpred
i sila, čo hory
prenáša, sblížiac tak paláce
i sedliacke dvory.

Prekážky vhodené pod nohy
včas zdolať musíme.
Jednotne všetci dnes ukážme,
že k sebe patríme.

Či je to brat náš na severe,
či brat zas na juhu –
sme všetci jedna krv, rodina –
hoc každý má vlast' druhú.

Ideme!! Z poroby vymaniť
tých, čo v nej sa topia...
Ideme v boje tu víťazné,
pred nimi zrak sklopia.

Nás nevie rozohnať vlkov rev,
vyhnať vo z chalupy,
smelo vpred k víťazstvu heslo je!
Učupia sa supi.

Ideme! Somknutí v jeden rad
s mladistvým elánom,
zapáliť svetlá na majáku,
posvietiť kahanom!!!

Ryžovať zlato od piesku, špín,
je našou úlohou.
Prestanú byť kraje naše
i roľa úbohou.

Ideme!!! Ekrazit v duši nám,
nesieme do duší,
nech oheň po pravde konečne
z ľudských srdc vybúši!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 84 – 85.

HADRI-LUBOSLAV

VPRED!

.....

Slovensko slobodné,
krvou vykúpené,
strhlo putá svodné
v duši obnovené.
Slovensko drahé, vpred!
a výš a vpred a v diaľ,
Slováci, k práci hneď,
z tatranských volám skál.

Zaklínam všetkých vás
na Boha živého,
nech ani jeden z nás
nezradí svätého
boja plod, drahý štát
krvou dnes zmáčaný!
V každý čas musíš stáť
v šíku do obrany.

Boj príde, ducha boj,
kto junák, prekoná!
Hore sa! Pevne stoj!!
Stoj podľa zákona!
Zákony božie sú,
v zmar ony nesmú vyjsť,
život nám už nesú.
Vpred! S nimi musíš ísť!

Slovensko slobodné,
krvou vykúpené,
stráži v noci, vo dne
sny naše vysnené!!
Slovensko drahé, vpred!
z tatranských volám skál,
vždy výš a vpred a hned!
Slovák si svoje vzal.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 86 – 87.

HADRI-LUBOSLAV

NEBÁŤ SA

.....

(Prešov, 9. IX. 1939)

Brat chodí k návšteve vo vzduchu smelo,
prináša v guľkách nám bratskej lásky plam,
na našich mŕtvolách chce postaviť moc –
hoci vie, že toto naozaj sebaklam.

Naráža na náš klud, na nervy naše,
z čias tichých koľaje vyhodíť chce nás,
týmito návštevami častými trúfa...
No, nebáť sa, volá nám svedomia hlas.

Život je krajší dnes, keď cíha naň bes,
cení si každý ho, talizmanom je.
Zachrániť pre národ treba ho, verte.
Tak prosí všetkých vlast' a k záchrane zve.

K obrane seba, nás, svolala synov.
Tí budú vedieť tu i tam... odpor klásť,
a budú vedieť dať odpoveď všade –
zachránia nevinných i svoju tiež vlast'.

Na lásku bratskú im povedia bratsky:
oko je za oko a zub za zub zas.
Česť, právo a pravda zvíťaziť musia.
Znie povel dnešných dní a dnešných to čias!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 96.

HADRI-LUBOSLAV

ZAHUČTE, ZVONY...

Zahučte, zvony, slobody hlasom,
zahučte od Tatier ponad všetky stráne,
zaneste pozdrav, novinu drahú,
posledná slza nech lícom chytro skane.

Niet času na plač, úsmev sa zjagať
musí bez rozdielu všetkým nám na tvári,
stráne Oravy, výskajte šťastím,
hej, starí gorali, svetlo už na Ždiari.

Svitol deň dávny – deň ten čakaný,
stisol brat bratovi v pravej láske ruku.
Nad Tatrou jasno pravda zžiarila,
už Slováč zabudol na nebratskú muku.

Hej, hučte, zvony, zahlušte svety,
čo pre vás súcitu a lásky nemaly,
povedzte všetkým odkaz náš vrúcny,
že sme si naše len a len naše vzali.

Nám čo patrilo od dávnych vekov,
to súdба božia zas nazpäť nám vrátila,
rozbité putá o pravde vravia,
po rokoch, predsa však, navždy zvíťazila.

Hej, hučte, zvony, v slovenských krajoch,
zapáľte lásky blesk, zapáľte srdc žiaru,
slobodný brat môj slobodný bude,
deň svitol jemu od Čadce ku Ždiaru.

Zdroje: Spievajúce rany. Spišská Nová Ves 1939, s. 103 – 104.

HADRI-LUBOSLAV

MODLITBA VĎAČNOSTI

Skrúšene kľakám, ó, pred oltár tvoj, Pane,
modlím sa za živých i mŕtvych, čo padli –
keď niesli palmovú ratolesť víťazstva
bratom a na fronte ich srdcia od guliek schladly.

Pokorne modlím sa za nich tu, ó, Pane,
daj večnej slávy im a radosť nebeskú,
by s tebou zasadli, čo pravdu hlásal si,
bo oni pravdu tú až k smrti bránili
v žiare diel, bodákov, v smrtiacom ich blesku.

Plesá zem slobodná, krvou vykúpená,
plesá od vrátivších sa bratov z poddanstva.
Tá cena krvi, slíz, je už ocenená,
veď skrz ňu vzkriesil rod cudzieho zpod panstva.

Javorina plesá, detsky sa raduje.
I Magura žiari, láskou prekypuje.
Šumiaci Dunajec spevom hučí žiarnym
a stráne Pienin hlasom svojím švárnym
bratsky pozdravuje.

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany. Spišská Nová Ves 1939, s. 105.

ŠTEFAN SONDERLICH

ODTRHNUTÝM BRATOM

.....

Vernosťou a svojím sľubom
nezradíte našu vieru,
i keď hrozia živým hrobom
a krv vašu do žíl berú.

Nezúfať, lež veriť treba –
svitnú zas zore ranné,
zazneje vám pieseň z neba,
vaša pravda z mŕtvych vstane.

Neste hrde svoj osud len
i cez vzteky všetkých ľudí,
viera v žitie splní váš sen,
k slobode vás znovu vzbudí...

Mŕtva hrádza hraníc padne –
vrátite sa ku nám, bratia,
slobodní zas v šťastnom ráne
padneme si do objatia...

Zdroj: SONDERLICH, Štefan: Sväť, Slovensko, sväť...! Príležitostné básne
k národným oslavám a príležitostným dňom. Turčiansky Svätý Martin

1940, s. 33.

ŠTEFAN SONDERLICH

ÚTISK VÁS NEZLOMIL...
(VRÁTENÝM BRATOM ZO SPIŠA, ORAVY A KYSÚC)

.....

Jak jedle tatranské
vo vrave boja,
na stráži svojich práv
od vekov stoja.
Vy bratia stratení
zo Spiša, Oravy,
neľudský útisk vás
nezlomil krvavý...

Otcovia v porobe,
v biede ste mreli,
jedinou túžbou bol
život váš celý,
však odkaz svätý ste
nechali pre deti –
dve dlane možoľné
a lásku k svojetí...

Po boji víťazstvo –
božia to vôľa,
krv mnohých nie darmo
preliata bola.

Zpäť ste sa vrátili,
nie ste viac bez práva,
v deň nový vedie vás
Hlinkova zástava...

Zdroj: SONDERLICH, Štefan: Sväť, Slovensko, sväť...! Príležitostné
básne k národným oslavám a príležitostným dňom.

Turčiansky Svätý Martin 1940, s. 31 – 32.

ANDREJ BARBORIAK

JAVORINA

Tam v tichu vysokom
mlčky čnieš v rúchu
sivom pokojná, tichá,
chladný plášť rosy
kryje zem deravú, suchú.

Do kalicha času
znejú piesne labutie
a tečú tokom jasavým.
Do kalicha času naše
piesne vietor hudie.

Jak žula vytesaná
dvíhaš sa v náruč Hospodina
svätou nádherou zastretá,
v habite slobody – Javorina!

Zdroj: Nová mládež, roč. III, č. 17, s. 28o.

RUDOLF DILONG

TRHAJÚ ORAVU

.....

Už v hrdle somklom krv mi stydne chorá,
zaplakať neviem, len vrie vo mne hnev,
tak tichá Hladovka i Suchá Hora,
nepoznaj nikdy, čo je v horách spev.

Koho ste mali, s polian biele ovce,
do sveta viedla nás len diaľava,
so skalím role biedne dali ovse,
i na to našla sa zver pažravá.

Pustťe ma teraz na banditskú lásku,
nech žijem abo umriem strašlive,
povesiť pištoľu raz na opasku,
valaškou zahnať stádo prašivé!

Chceme ťa hájiť, drahá slobodienka,
veď sú nás pluky, pluky bolestné,
tak krvácaš mi, smutná Oravienka,
že sú tie tvoje vojská nezvestné,

že naše bajonety horkosť skúsia,
až bolesť hladieť na nás so strany,
že naše pušky ustupovať musia
a ja som vojak domov poslaný!

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 83.

Jožo ILEČKO

NAVRÁTENÝ SLOVÁK

.....

(Prešov, 10. septembra 1939)

Do zeme rodnej slzy zasial
a smútok brázde daroval,
stodoly naplnil len nádejou,
do srdca pieseň boja zaoral.

Na anjel Pána s pluhu ruky sosňal,
poludním zavíril lúčov voje,
vzal meč a išiel brániť mier
pre role svoje.

Neskučí viacej Goral po horách,
kroky ku krokom kladie,
nebudú ženy matkami už otrokov
a chovať mlad' pre hordy hadie.

Z rúk napája už vlahou zem,
zem vekmi zbičovanú,
slobodná strecha otcova
sožatú skryje manu.

Nezradil Slovák srdcia hrdých žien,
nezronil matky prvý sen,
veril a sial;
svätý boj vyzváňa
na poplach do poľa.

Zdroj: Slovenská sloboda, 19. septembra 1939, s. 3.

FRAŇO KRÁČ

1938
(NA SEVER)

.....

Tento rok
červeným černidlom hanby
zaznačte do dejín

Brat zraneného brata zašliapol do blata

Kto sráta
počet slz sklamaní
ktoré rozbrázdily
ľudské tváre

Kto sráta
počet trpkých vzdychov
ktoré sa vydraly
z ranených prs

Brat krvácajúceho brata zašliapol do blata

Keď pri cvengote zlata
podlosť a zrada
kresaly kalváriu
pre našu vlasť

Keď pri štrngote zbraní
zbabelosť a podvod

na tú kalváriu
vyhnaly národ

Brat zraneného brata zašliapol do blata

A k tomu za lásku odplata
do tyla opretá hlaveň s cynizmom šelmy:
I ja chcem svoj podiel
hej „braček“ nadeľ mi

Keď cudzí trhajú
od domu komory
mne roztrhnúť izbu
svedomie dovolí

Brat pri kántrení brata pomocníkom kata

Cynických omlúv vata
o božskom práve
v kanále vráta
do žumpy pláve

Koľko hnusu
Koľko kalu
Koľko blenu
Koľko žiaľu

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 84 – 85.

JÁN OKÁL

NA SEVERE

.....

Nie priateľ, nie brat a nie čestný rivál –
ach, prečo, prečo bolo nás tak málo
a čo nám nevzal od severu príval,
to v mene pästi surovo sa bralo.
Lež nôž zákerný do žlče sa vrýval,
krv bola hrádzou, mocným valom bralo
a kto päšť predtým poza chrbát skrýval,
tomu sklamanie do rúk pušku dalo.

A vracali sme utržené rany,
keď ako jeden povstali sme v zbrani,
nuž dnes sa sever zas slobodou pýši,

dnes hrebeň Tatry o hroby je vyšší
a národ pod ním jak v bezpečnej skrýši,
bo krv hrdinov naveky ho bráni.

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 48.

ANDREJ ŽARNOV

POZDRAV

• • • • •

Pozdravujem ťa krásne, Mickiewicz,
i teba, Juljusz, drahý brat...
Prečo sme sa len rozísť museli,
keď som vás oboch mal tak rád?

Zdravím ťa, Asnyk, mocný Kasprowicz,
Tetmajster, Staff i Tuwim druh...
Prečo sme sa len rozísť museli,
keď som tak ľúbil vždy váš kruh?

Tak končí svetská sláva poetov...
Svet rozsýpa sa v omrvy,
– a ťažké skaly z Kysúc padajú
i z Javoriny do krvi...

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč).

Bratislava 1939, s. 79.

JANKO SILAN

SLOVENSKÉ VIANOCE 1938

.....

Najžiaľnejšie je počuť stony, hľadiet na otrokov,
jak túžia po slobode, zraky hádzuc do diali.
Tak dlho trval advent, dlho, dlho... tisíc rokov...
Koľko len slz a túžob hory naše vydaly!

Túžby a spravodlivé boje plody dajú krásne
vždy, vždy a veľká viera v istôt stánku spočinie.
Tak sme sa dožili a našli sme už svoje jasle,
slobodní Slováci vo svojej voľnej otčine.

A teraz skláňame sa natešení k Pacholiatku
Pokoja, k Ježiškovi složenému v jasličkách.
No jaký darčok dať mu z vrelej lásky na pamiatku,
keď slzy naše nevyhasly, nevyhasly v tmách.

Lebo to naše Slovensko je jak jeho Matka,
nie darmo Patrónkou mu Ona, Sedmibolestná;
jak veľmi trpela, keď pre prvé sny Neviniatka
nenašla útul žiadny, jakú bolesť aj dnes má,

keď jeho vlastní odmietli Ho, zamkli svoje dvere
a neprijali jeho Lásku, jeho Blahozvešť.
Hľa, spieva Mu, nemyslí na biedy tisícere,
ni na to, koľko bude musieť múk a bôľov zniesť.

Tak aj to naše Slovensko je jako jeho Matka:
pri jasliach pokorné a so slzami jako prv;
odpúšťa všetkým zlá a zbojstvá, ku jasličkám kľaká
šťastné a pokojné, hoc ďalej kvapká, kvapká krv

zo srdca jeho zraneného, z Tatier, z Javoriny.
Ježiško, buvaj, buvaj, my Ti spievať budeme,
podobní Tebe, vyhánaní z vlastnej domoviny,
spoločne s Tebou, šťastní, usmievaví usneme...

Zdroj: Plameň, roč. VI, č. 8, 15. december 1938, s. 1.

MALÁ VOJNA

JÁN HLOŽKA

POZDRAV NA POĽNÚ POŠTU 59
(PRIATEĽOVI ŠTEFANOVI GRÁFOVI Z POĽNEJ POŠTY 21)

.....
(6. novembra 1938)

Že dni sú dlhé
a noci ešte dlhšie,
čím si preklnuté... píšeš.
Roztrhnúť chcú nás na dva póly...
keby sme aspoň spolu boli!
Záchvevy srdca by sme zaznačili,
by sme tu ináč spolu žili.
Skleslý si, píšeš, srdce mučí.
Mne v hlave bolesť tiež hučí.
Francúz nás zradil, teraz Poliak zradí...
Majú ma vojaci na života a na smrť radi:
nič iného v svete, len to ma teší,
bárs človek od noci do noci hreší.
Pomôž nám, pomôž, len Ty, náš Bože,
keď Ty nie, iný nepomôže.
Ste vy mi synovia Slávy:
smiech v srdci, keď nás tu Tatár kýs' dlávi.
Ak ja nie, napíš Ty, drahý môj Števko,
že dnes akosi kruto mi, hnusí sa všetko.
„Já vás zavřu“ – pán poručík Petz riekol,
blen srdca v žľabinách bolestí tiekol...
Človek si časom všetko nechá...
bolí to, bolí od brata Čecha.

...

V srdce jak by bol vrazil mi bodák,
lebo ja som tu padnúť hotový vojak.
„Já sem se vás na nic neptal!“ – odpoveď po obrane...
Ach, načo písať o bratskej tejto rane.

Poľná pošta ako vaša: cenzúra –
nemožno písať, bárs city zúria.
Pán poručík z trestu ma poslal do zákopov –
nech nás majú za vojakov a nie za otrokov!!
Priateľu, povedz národu, že každý hreší,
kto povie, že sú všetci takí Česi.
„Půjdete na ostrov!“ – rozkaz z trestu veliteľa?
bolí ma akosi veľa, veľa!
Poručík Karnet a záložný poručík Kolář – to sú ľudia:
u vojska všade úctu budia.
V Pezinku nedávno veselo bolo,
umelcov sišlo sa celé tam kolo...
Vraj Marták, Letz, Štefunko, Garaj,
Figura, Janko Blaho a iní.
Na Podkarpatskej Rusii je zas Geraldini.
Tiež dobrý spevák Imro Gál
nám pekne občas zaspieval.
Nedávno videl som pešiaka Gabaja...
keby sme boli spolu pešiaci my traja!
Tiež Korčeka som videl a Kupčoka Ľuba:
na južných zákopoch kdesi hľba.
V Jure ma stretol pešiak Peter Jilemnický,
rád som bol, ako s ním byť vždycky.
V Bratislave som videl Jesenského a Tajovského-Gregora:
ako o našich vojakoch s láskou hovoria...

Tam odohral som sa do boja od Zúbka Ľuda,
keď v srdciach za pochodu horela nám každá naša hruda.
Ináč tu u nášho pluku máš tiež Julia Špánika.
Spomínam si často na Janka Ľuptáka, vojaka a básnika.

Keď budeš písať, pozdravuj tiež svoju ženu...
a napíš, poteš milú dušu, dnes snáď nemú.
Bol by som zabudol, povýšili ma na čatára,
to tiež bolesť moja, jak vieš, stará...
Ináč nás tieto zákopy
dávajú všetkých dokopy...
Tu nie je žiadna politika:
bolesť všetkých sa nás týka.
O iných bolestiach len sám Boh vie:
nikdy ich nikto nevypovie.

Mal by si vidieť, aká je tá naša rota! –
vojaci bratia, v srdciach dobrota.
Pozdravuje Ťa aj moja čata,
keby si vedel, ako ju rád mám, aká je zlatá!!
Neviem, čo povie veršom slávna kritika...
Nás sa to ale veru netýka.
My máme predsa ostré guľky
a nehráme sa v básniach na fazuľky...
Len sa mi, Števkó, na stráži dobre maj,
neskoršie zase o sebe vedieť daj!

Zdroj: HLOŽKA, Ján: Mobilizácia. Verše z búrlivých dní. Bratislava 1939,
s. 42 – 43.

JÁN HLOŽKA

OD JUŽNÝCH ZÁKOPOV
(PRVÉMU PREDSEDOVI SLOVENSKEJ VLÁDY,
DRU JOZEFOVI TISOVI)

.....

Odrazy srdca guľometov
sa modlia divnou vravou
veď drámu píšu mrtvou vetou
a hučia hučia piesňou dravou.

Ach rodná drahá mať
kto bude hrudy tvoje objímať?
Snáď len nie diví Maďari? –
Vám sa to nikdy nezdari!

Skrvavia pôdu guľomety
vyrastú na nej vonné kvety
zvestovať budú kríže v poli:
slovenskí chlapi smelí boli.

Zažatí ohňom chlapci zápalistí
v zákopoch južných píšu krvou listy
v ich srdciach silná láska k rodu drieme:
nedáme ani piad' viac z drahej zeme!

Na juhu ryjú pandravy
hlad majú hrtan pažravý
len kto ich ktože vlkov nasýti?
rev ide po Slovensku hlasitý...

Slovenska nikdy nikdy nie
skôr v ohni guliek zahynie...
Mýli sa kto ináč ráta –
sa môže zmeniť Slovák v kata.

Zdroj: HLOŽKA, Ján: Mobilizácia. Verše z búrlivých dní.
Bratislava 1939, s. 41.

JÁN HLOŽKA

ŠÉFOVI PROPAGANDY ŠAŇOVI MACHOVI

.....

Tých tvarov divých
nikto neprekričí,
ich podlá hrabivosť
sama ich zničí.

Darmo ich pravdou, citom
presviedčate:
pôjdeme radšej bojovať
chlap s chlapom v čate.

Maďarská propaganda
každému sa prieči!
Nech idú svetom o nás
obranné naše reči.

Ak sa dá povedať,
povedzte celému svetu,
že milovať národ
máme povinnosť svätú!!

Zdroj: HLOŽKA, Ján: Mobilizácia. Verše z búrlivých dní.

Bratislava 1939, s. 28.

JÁN HLOŽKA

JAR NA SLOVENSKOM VÝCHODE 1939
(HLINKOVEJ GARDE)

.....

Do brázd rodných vryla sa zas šelma
tá zem naša hrôzou opäť kvíli
pomstou blyští Slováková helma
čo ste nám dosť krvi nevypili?!

Boh vás kruto stretaj havrani vy
mrcina z vás vo dne v noci páchne
slietli ste sa v rodné naše nivy
kto svedomie vaše hriešne spláchne?!

Boh vás kruto stretaj havrani vy
zem slovenská pomstou opäť duní
či ste ľudia pažravci či diví?!
či ste Avari snád' a či Húni?

Pochoduje vojsko Hurbanove
pochoduje vojsko Štefánika
jeho oheň žiari v tvrdom kove
Hlinka Rázus duchom v žily vniká.

Rodná zem žiaľno-bôľno vzlyká
šelma dravá keď nás zase dusí
pomstou horí srdce bojovníka
z drahej zeme trhajú zas kusy.

...

Paľbou hučia guľomety
oheň vzdoru v očiach blčí
z krvi rastú žitia kvety
miešajú sa kruto v žľči!

Zdroj: HLOŽKA, Ján: Mobilizácia. Verše z búrlivých dní.
Bratislava 1939, s. 66.

LUBOMÍR KUPČOK

ZÁKOPY NA JUHU

.....

(6. X. 1938)

prst' zeme slovenskej
v tyle poľnej lopatky
skučí

kamarát
tu
neuhneš pyšno
za závoz túh

tu
vojak vojaka
zbožňovať učí
za pušku kým zamieňa pluh

tu
do chvíľ zabúdaných šmahom
pušný prach
leje med
matkiných žičlivých prs

bozkajže kamarát
hneď
a
hneď

...

Zeme prst'
čo v tyle lopatky ti skučí
hľa
vôkol život so životom
sbratrujúc sa lúči
lúčiac sa oživuje

a guľomet
bača starý
slovensku
a grúňom
a poliam
a chalupám
pieseň o slobodienke sladkej vyspevuje.

Zdroj: KUPČOK, Lubomír: Zákopy na juhu. Bratislava 1939, s. 7 – 8.

LUBOMÍR KUPČOK

10 XI 1938

.....

Niť tragédie sa zauzlila
duetom žiaľnodumným
vy tam
my tu

Slzičky slzy kvapky kropaje
cícorkami strieľam k hraniciam
k skyptenému národnému mýtu
z mäsa a krvi

Ortiel sa ozaj vyhladiť nedá
z národného kréda
zdĺhavo
druh druhu mrví
druh druhu korí

Vrtuľa modzgov rozťala slovenské hory

národné mýto
do nej
zadrela sa
sťa výčitka bosá
sťa krutý slóbu výkričník

...

keď plece do pleca nevboríme
výhru nám nedožičí nik

Zdroj: KUPČOK, Ľubomír: Zákopy na juhu. Bratislava 1939, s. 10.

LUBOMÍR KUPČOK

SLOVENSKÝ VÝCHOD 1939

.....

počúvam
do mysle vsúvam
do piesne skúvam vravu guľometu
tonzúrou strání lúk polí a lesa
tenorom janka blahu
plesá
belasé po nebesá
za guľometom rotný dianiška
(detvianskou mu láskou
hlaveň a kostry
íska)
a kto za ním
chrabro si zrak a srdce ostrí?
MY
kto za ním
v útok sa vrhne tempom minút?
MY
MY
prach z prachu sladkej tejto zeme
VY
od pavloviec sobraniec a sniny
na čelo pribite svetu
vôľu našu ŽIŤ vôľu svätú
počúvam

...

do mysle vsúvam
so piesne skúvam vravu guľometu

dnes
ku srdciam srdce k mysliam myseľ
ku krokom krok k rukám ruka
klasmi bujnými sa steli
krvavou pomstou zem naša
MAŤ NAŠA duní
puká
svieti

ideme
bežíme
rútime sa
vytúžených túžieb po výslni
dolu s vrahom
s vrahom nevinných otcov žien a detí
VY
od pavloviec sobraniec a sniny
VY
šuhaji slobody
a
spevu
slobodu a spev
zavite do hnevu
do vzdoru
do útoku
do guliek prešu
falošnú zalomte výhru
a modlitbu

a métu
barbarských hord
počúvam
do mysle vsúvam
do piesne skúvam vravu guľometu

VY
od pavloviec sobraniec a sniny
VY
žeby ste neurvali cieľe?
pušky a dýky gestami zradcov
pochovali do žitia do krovia do mláky?

neverím
neuznám
nepodpíšem testament taký

ni ja
ni jeden z nás
čo slovak rodom
čo chlap z ocele
čo chrabru má hrud'
čo päste má tvrdé

VY
od pavloviec sobraniec a sniny
snášajte
stavajte
tvorte
mohyly chabrosti hrdé
rodu na ozdobu

VY
od pavloviec sobraniec a sniny

...

na pleciach netrpte porobu
ni zbrane
ni ducha
brlohov LEHELA A HADÚRA
čo pre nás čo lešť jeho a búra?
12 mŕtvych srdc
12 ŠIBENÍC DUCHA
v úpätí tatier mu stavia
na odvetu na mužnú na krvavú
VY
od pavloviec sobraniec a sniny
hľa
šky vaše pod šibenice tie
sa hrnú
tlačia
kupia
VY
od pavloviec sobraniec a sniny
čujte
slzy náreky kviľby nás nevykúpia
VY
od pavloviec sobraniec a sniny
VY
šuhaji slobody
a
spevu
slobodu a spev
zavite do hnevu
do vzdoru

do útoku
do guliek prešu
falošnú zalomte výhru
a modlitbu
a métu
barbarských hord
počúvam
do mysle vsúvam
do piesne skúvam vravu gulometu

Zdroj: KUPČOK, Lubomír: Defilé. Trnava 1939. s. 5 – 9.

RUDOLF DILONG

SMRŤ GARDISTU

.....

On vlasti patrí biely
a neustatý,
tak bojuj, orle celý,
ty orle zlatý.

Gardista stráži Tatier sluj.
Či ho smrť zabolí?
Bože ho opatruj,
až padne na poli!

Sluha mu šablú brúsi,
nie je už treba snád',
prečo tak mladý musí,
tak musí umierať!

Ach, smútia, smútia lesy,
zem smúti mladistvá,
vojaci, kľaknite si,
tu leží gardista!

Šiel zomrieť do poľa,
tekla krv mladá –
To snád' hlas topoľa
na hroby padá?

Či je to vôňa hyacintu
pri tieni brestov?
Alebo dievča dalo rozmarín tu,
keď išlo cestou?

Ach, nie je to kvet zo záhrady,
nevidieť konvalinku májom spitú,
gardista mladý,
tak mladý spí tu.

Krv jeho pole zlatí
úsvitom ranným,
my, kamaráti,
pôjdeme za ním.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Gardisti, na stráž! Trnava 1939, s. 16 – 17.

RUDOLF DILONG

GARDISTI NA FRONTE

.....

Čo je to? Z diaľky počuť ra-ta-ta,
zem olovom je posiatá,
lež olovo zem nerozdrví
a pelikán má mláďatá,
už gardista sa svalil v krvi,
ra-ta-ta,
už druhý, tretí –
už piaty s modrou páskou zahynul
od guliek, malých gúľ.

Horely hviezdy na horách
a stáli chlapci na nohách,
krvácal mesiac nad luhom,
padali jeden po druhom.
Gardisti, k pocte zbraň!

Keď zvolal prvý, bratia, umieram,
a jeho oči všetkých stretly
v tých slovách jednej vety,
zrak sa mu rozplynul tak svetlý,
ako dym cigarety.

A ešte vraví jazyk nemý
a pohľad mŕtvy krivdu hlása:
Oh, zem sa nepodobá zemi,
krv na nej červená sa.

Zdroj: DILONG, Rudolf: Gardisti, na stráž! Trnava 1939, s. 19 – 20.

RUDOLF DILONG

GARDISTA ONDREJ, GUĽOMETČÍK

.....

Vzplanuly kopce Karpat
pri čiernom krdli havranov.
Tam zrakom vzlietlo belasým
nad Sninu, Sobrance a nad Vranov,
Slovensko moje,
ach, tam sa strhly boje.

Noc prúdi Uhom, Vihorlatom
a garda ide proti hrozným katom,
sú čierni chlapci po kope,
čakajú v zákope.
„Gardista Ondrej, guľometčík,
ruženec začni!“

Tak v noci blízky je svet nadoblačný
a zdá sa, prídu posli záhrobia,
vrchy im kolom stanú v ústrety,
keď hviezdami sa vyzdobia,
ta čakáš na smrť pri ruženci,
pýtaš sa cesty, ktorú nevidíš,
kam idú hory v takom venci
a odpovie ti
gardista Ondrej, guľometčík:
Zdravas Maria.

Bojisko v horách kvetmi rovov prerastá,
modrými kvetmi na čiapke
a kvetmi na blúze,
to nie sú malé fialky
v cimiteri, v tôni topoľa,
ach, to sú otca, matky modlitby,
to kvapky krvi z domu
k tej kvapke do poľa.

A na bojisku tma je ako blízkosť smrti,
hľa, biele lebky svietia chodníkom.
Keď stromy kreslia tieňom ramená,
to niekto čaká niekoho
a povie: milý, pod!
Nie, otec, matka nezve ho,
ani nie milej rumenec,
to v diali zahrmely delá,
gardista Ondrej, guľometčík,
pretrhol ruženec,
to rozkaz čaty S 3. veliteľa:
pochodom chod!

Zbraň každý tisne k bokom,
sloboda, sloboda – to slovo páli,
noc ide ťažkým, ťažkým krokom,
sen tratí sa a mizne v diali.
„Gardista Ondrej, guľometčík,
prískokom vpred!“

...

Na nebi hviezdy stúlily sa ako sestry,
keď vojská začaly sa valiť,
v línii prvej čata S 3.:
Páliť!

Kraj celý zadunel rachotom,
rakéty, strely hraly farby dúh
a strpnul guľometov džavotom
Vihorlát, Uh.

„Beda mi, kamaráti,
necítim ruky, och –
tak zavolal
gardista Ondrej, guľometčík,
s ružencom na prstoch.

A už je zasa ticho na fronte,
mlčaním strašným táto noc je
s krvavou penou,
i ruženec má krvavý
gardista Ondrej, guľometčík,
pod rukou prestrelenou.

To preto:
aby mal snivú vlasť
i s kamarátmi
a preto premokáva krv
gardistickými šatmi.

Gardista Ondrej, guľometčík,
tu leží v krvi a si spieva:
Za Slovensko mám guľku v ramene,
ešte si, svojeť, viacej spanilá,
neľutujem vás, krvi rudé pramene,
neľutujem ťa, guľka, čoš' ma ranila,
ešte si krajší, domov hornatý,
môj domov biedny na horách,
ach, guľomety, granáty,
len po nich, po tých potvorách,
čo siahli zradne mi na vlasť,
na piad' tej zeme!
My slobodu si
vybojujeme!

Utíchla bitka, život mení sa,
už na vojakov dýcha dráha mliečna,
a gardistovi bolesť nie je zlá,
ved'
sloboda,
sloboda,
sloboda
je večná!

Zdroj: DILONG, Rudolf: Gardisti, na stráž! Trnava 1939, s. 21 – 24.

HADRI-DREVENICKÝ

NAŠIM MŔTVYM
(SPIŠSKONOVOVESSKÝM PADLÝM)

.....
(Spišská Nová Ves, 24. III. 1939).

Prinášam lásku, horúcu, detskú,
by kvapky krvi smyl som z vašich čiel,
padli ste svorne, otčine na česť,
duch váš do ríše mieru odišiel.

Vavríny kladiem na čerstvé hroby,
kde klesol k spánku život rozbitý,
modlím sa za vás, za vašu spásu
do rán jatrivých slzou zavitý.

Sedem mŕtvych tiel píše deja kus
pod nezlomnými sveta Tatrami,
vaša smrť – život, vaše rty – oheň,
môj rod radí sa čestne za vami.

Krvou sfarbená našich otcov zem
vám žehná, mŕtvi, s tichého frontu,
nie ako cudzích a nie neznámych
snom zahalily tône Blaumontu.

Môj národ kľací pri vašich hroboch
na novovesskom tichom cintori,
pri siedmich hroboch píše testament,
čujte ho, mŕtvi – nik nás nezmorí!

V nás srdce nikto, nikto nezbije,
v nás život nikto smrťou nezhalí,
v nás už len horieť môže lásky plam,
v nás i smrť krutá život zapáli!!!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.
Spišská Nová Ves 1939, s. 11 – 12.

HADRI-DREVENICKÝ

ČAKÁM NA ODPOVEĎ

.....

K nebesiam v slzách
nevesta Spiša
gotické zdvíha ramená,
do sveta volám,
spravodlivosť zve,
prečo vlast' moja hanená?

Krv spravodlivých
prečo zem saje,
povedzte, sveta vladári!
Ubitých synov
prečo zbíjajú,
a mŕtvych kladú na máry?

Prečo národ môj
slzou bozká hrob,
keď život dni nám zalieva?
Prečo plakať má
a krivdu trpieť
o slobode keď zaspieva?

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany.

Spišská Nová Ves 1939, s. 13.

JÁN HARANTA

VZDYCH V ZÁKOPOCH

.....

(Marec 1939)

Bože, zachráň Slovensko,
našu rodnú vlasť,
Rozpusti naň ochrany
mocnej istý plášť.
Bože, skrášli Slovensko,
jedinú to zem,
ktorú si nám v žitie dal,
krásnu ako sen.
Bože, vyslyš Slovensko,
Tvojej lásky skrýš,
ktorá teraz radostne
k Tebe hľadá výš.
Bože, spas si Slovensko,
kríža Tvojho tieň,
ráč nám blaho svätých sniesť,
spásky žiarny deň!

Zdroj: HARANTA, Ján: Zem požehnaná. Turčiansky Svätý Martin 1940,
s. 39. Tiež: Slovenský vojak, roč. II, č. 68, 20. marec 1942, s. 3.

JÁN HARANTA

ROZPOMIENKA NA BOJE

.....

Na ústach mojich vrúcne pozdravenie
vám všetkým, ktorí viedli ste rod v boj,
vás pozdravuje mladé rodu plemä,
to sľubne ohnivú, hej, od vás berie zbroj!

Mlad' naša zapálila zore rána
na nebi slovenskom, slobody jas,
jej šabľa bola krvou okovaná,
čo vekmi stekala, hej, kmeti náš, s vás!

Tak pomáhals' nám, Bože, v bojovaní
za sprostých, za krpčiarov, za háveď,
keď tú šablú stále máme v dlani,
za Boha, za rod sladko možno mrieť!

Zdroj: HARANTA, Ján: Zem požehnaná.

Turčiansky Svätý Martin 1940, s. 51.

LADISLAV HOHOŠ

VEĽKÝ PIATOK 1939

.....

Tam visel na kríži a svet bol pod Ním
a nad Ním výšily sa nebesá:
Ty, Kriste, chodníkom si nešiel takým schodným,
jak národ, čo žiť samostatne pohne sa.

My ideme a pod nami zem rodná
a nad nami tie veľké nebesá:
hoc cesta naša ťažká, s vierou preds' je schodná
a nezaslúži tu žiť ten, kto ohne sa.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 114;
Slovenský vojak, roč. II, č. 71-72, 1. apríl 1942, s. 5.

LADISLAV HOHOŠ

ALLELUJA!

• • • • •

ALLELUJA! Vzkriesený rod, spievaj vzkriesený!

Dlhá naša kalvária v raj sa premení,
keď rod, čo sa pod bremenom kríža nepoddal,
nepoddajne. svojisky svojou cestou pôjde v diaľ.
Alleluja! Chváľme Boha! BOJOVNÍKOM ČEŠŤ!
Vyliata krv, ODŇATÁ ZEM, budete nás viesť
až po NOVÉ VZKRIESENIE, čo príde určite:
V ODTRHNUTÝCH ALLELUJSKÚ VIERU
ZAŽNITE!

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 115.

POR. V Z.* JURAJ OHRÍVAL

VÝCHOD 1939

.....

Keď z hrobu vstali, čo veky celé spali,
keď slovenské v mrakoch zahorelo ráno,
keď otázku žiť či mrieť dejiny daly
vojak guľometom pribil svoje: Áno.

Sotva chuť života rod bitý mal skúsiť,
sotva zbrane vojak ukonaný složil,
ruky kradmé chcely slobody kvet zdusiť,
kvietok, ktorý v žiare vrelej lásky ožil.

Žiť chceli sme. Osud soslal tvrdú skúšku,
so zákopom srástol v plnej zbroji vojak.
Kto neveril slovu, spoznal našu pušku,
poznal, že tu pánom večne bude Slovák.

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. I, č. 6, 1940, 15. 3. 1940, s. 99.

.....
* Poručík v zálohe.

POR. JURAJ OHRÍVAL

VÝCHOD 1939

.....

Sloboda svetla. Sťa víno omamné
vliala sa do srdc víťaznou hymnou
o zemi novej. Proroctvá splnené,
kvet krvi vzácny národa synov
vyrástol z lásky mozolnatých rúk,
v ktorých Boh požehnal prácu i meč.

Zaplesal život a vzbĺkol mocne
z ohníčkov posvätných, ktoré pýcha cudzia
cez veky gniavila a zradou dusila.
Raz ešte v zlosti do mrakov
žiar slnka zašliapať skúsila
a navždy zhanobiť zvučiacu reč.

Zázrak sa stal. Tie srdcia radostné
pod hlasom poplachu skamenely
a kovom zazvučala pesnička pochodu.
Národ sa pohol, jediný vojak železný
jediné srdce, ktorým hymny znely
nedať sa! Brániť si slobodu!!

To nebol boj, to epos národa nové
písaly tie dni slovenských zbraní
do knihy osudu večnej.
Skromne sa iba hrdinstvom zove

ten vavrín okolo víťazných skrání,
ten vavrín lásky nekonečnej.

Vzkriesené povstaly dávne, slávne voje,
otčina vyrástla vysoko nad oltár,
vojaci kráčali obeť položiť
odvahu, lásku, životy svoje,
aby pod zástavou čistou a slobodnou
smel národ naveky voľný a veľký žiť!

Zdroj: Slovenské vojsko, roč. II, č. 7, 1941, s. 104.

HADRI-LUBOSLAV

MARTÝROM SPIŠA

.....

Skláňam sa pred majestátom
vášho života i smrti.
Klaniam sa krvi tej
z vašich srdc vyliatej –
klaniam sa životom,
čo posvätily prvou rodnú zem –
Pokorne kľakám pred katafalkom
a spínam ruky k modlitbe –
kladiev naň skromnú fialku –
označujúcu život váš
a prosím: Bože, buď im milostivý!

Rodáci!
Zomreli ste za právo a pravdu,
za pravdu a práva Slovákov:
bezbranní!!
A tá krv, čo sfarbila polia
o rodné nivy
o pomstu volá!
Vyhaslé životy volajú do neba,
i srdce vyhaslé zvoní do sveta:
či taká láska je priateľa?
Toto že láska? Kainova odveta!!

Ja, krv z vašej krvi
a kosť z vašej kosti,

plačem – slzy mi kanú
od žiaľu i od bolesti.
A srdce tvrdne mi
a tvrdnú city –
a klin nenávisti
(odpusť mi za to, Pane!)
je hlboko v ňom vrytý
proti vrahom твоjim-mojim.

A ja slovo pomsty a kliatby
za toto barbarstvo
vysloviť sa bojím...
Nevyjde z mojich pier,
bo kliatba a pomsta, Bože,
musí vyjsť z Tvojich úst... i smier...

A ja verím, Pane –
že odčiniš krivdy, bôľ a žiaľ
a že duch 14 mŕtvych Spišiakov
pre národ a vlasť stvorí
nové ráno
a nové zmŕtvychvstanie!
Ja o to prosím, žiadam, Pane!

Tým odčiniš vyhaslé života,
odčiniš bôľ a žiaľ –
Ó, žehnaj nám, i našej vlasti, Pane!
Nech sa tak stane!!

Zdroj: HADRI-DREVENICKÝ: Spievajúce rany. Spišská Nová Ves 1939, s. 97 – 98.

E. J. HORIČKA

SPIŠSKÁ NOVÁ VES

.....

Modlili sme sa
krížovú cestu
a spievali sme:
„Stála Matka ľutujúca,
pod krížom horko plačúca...“
Vtom rachot, tresk,
obloky zarinčaly.
Čo to? Kto to?
Lietadlá! Supi!
Deväť supov
sypalo smrtiaci kov
a sfarbilo zem do krvava.

Množí sa vyliata krv rodná krv,
množí,
červenú farbu dostáva rodná zem:
však príde raz súd boží
a pomsta spravodlivá
zasiahne,
pomstí rovy,
uderí
po zveri,
po vrahovi!

Zdroj: Plameň, roč. VI, č. 17, 1. máj 1939, s. 265.

VALENTÍN BENIAK

SPIŠSKÁ NOVÁ VES

.....

(25. III. 1939)

To nie je vojna. Vojna táto byť vojnou sa len učí –
najkrajšie z spišských miest, kde naša tepna búši,
napadlo včera sedem vzdušných zbojníkov,
počujte, orli Tatier, a vstávajúce so slamníkov,
počujte, orli Tatier, to vigília nebola,
počujte, orli Tatier, či rany tie vás nebolia?
Či nebolia nás rany tieto od západu až k východu,
či nebude nám pomsta sladkou, či nedáme sa k pochodu,
žalujem za smrť a detí, podobala sa k plágiu,
nebolo o tom telefonu, ni vysielania v rádiu,
nebolo polície vzdušnej a služby hlásnej CPO*,
ešte i ty si pozde prišla, ty noc, ty čierna sepio!

Ale to nie je vojna ešte, to vojnou byť sa učí len,
mŕtvych svojich si pochováme, lež v duši zbudne horký blen,
zaľahne ešte jeden smútok, ten, ktorý trhá varhany,
povedz v slzách, ty mesto čierne, či rytieri sú bez hany,
tí, čo ňu krmia ekrazitom, tí, ktorých láska ohnivá
rozbesnila sa odmietnutím a chce nás páliť za živa,
povedz, ty smutné mesto Iglov, nevesta všetkých spišských miest,
keď márne boly namlúvačky, či už len táto cesta jest,
za dar svadobný rozpomienkou dať granátové jablká,

.....

* Civilná protiletecká ochrana.

...

dať pekelný stroj traskavín, dať fajočku, čo zaplká,
a už ti výbuch trhá údy a darmo voláš „nezabiť!“

Lež to vraj ešte nie je vojna, to vojnou by len mohlo byť,
to priateľská len upomienka, chceš-nechceš, dobrou budeš predsa,
to italský stroj Caproni má hrdinu maďarského letca,
ktorého meno budú čítať zajtra v plukovnom rozkaze,
a nám že zbýva pochovávať a prežehnať sa po skaze,
a nám že zbýva pochovávať a pokoriť sa do prachu,
a nám že zbýva pochovávať a trnúť strachom z poplachu.

Lež vzleteli už orli z Tatier, už majú zobák krvavý,
odvahu pili z vody Váhu a silu čerstvú z Oravy,
to nie je vojnou srážka táto, to vojna by len mohla byť,
bo rýchlejšie sú naše tanky a mocnejší náš ekrazit,
naše lietadlá budú prudšie a nebudeme na vine,
my nikomu nič neberieme, len slobodu si bránime,
a budeme ju krvou platiť, v krvi kúpať a ohňom krstiť,
bo Andrej Hlinka z hrobu vstáva a ten nám káže nepopustiť!

Zdroj: BENIAK, Valentín: Vigília. Turčiansky Svätý Martin 1939, s. 57 – 59.

ŠTEVO ŽÁRY

27. MAREC V SPIŠSKEJ NOVEJ VSI

.....

Bubnuje jarný dážď pošmúrne bubnuje
takto sme málokedy jar očakávali
takto nás málokedy jar zarmútila
bubnuje jarný dážď tragicky
a slovenský národ spieva requiem
za svoje deti hydrou roztrhané

Bubnuje chladný dážď na truhlu bubnuje
na zvony veží v Novej Vsi bubnuje
na srdcia Slovákov bubnuje
na svedomie sveta bubnuje
pred Bohom na nebeský trón o spravodlivosť bubnuje

Bože pre večnú svoju lásku smiluj sa nad nami
pod krídlo svoje útulné prichýľ nás
ostrie meča nepriateľského otup
nevymaž národ malý zo života národov
Ó Bože náš

Bubnuje chladný jarný dážď
bubnuje na hrudu, ktorá práve zakryla bratov trpiacich
bubnuje pomstou na vrtule krkavčích aeroplánov

...

nad mestom skúškou navštívených bôlne bubnuje
a my plačeme!

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 101.

Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.

(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 131.

PAVEL HOROV

62-ROČNÝ STAREC BRÁNI HRANICE

.....

Do dosák kamenných vykresťte jeho podobu
do dosák kamenných zasadte jeho črty
krunierom patiny ho zacloňte
aby bol večne živý
jak rumoviská hradov prastarých
ten starec
už šesťdesiatu druhú brázdú vyoral
jazykmi víchric ošľahaný
ten starec s tvárou ťažko zbrázdzenou
čerieslom dažďov ostrých

Na šesťdesiatej druhej úvrati
hľadal si fajku v ústach bezzubých
hľadal si snivú zapekačku bájak
jej dym a detné deti na lone
jej biely dym jak cedič spomienok
a nostalgický smútok za vami
kazarky prchajúce
k vodám starého kráľa
ktorého peniaz dávno neplatí
ktorého peniaz zvoní srdcom hviezdny
v čerení prudkom na breh šmarený
v čerení uplývania obmytý
už slina vašich úst ho nezraní
už sa ho hrdza času nechytá

...

Na šesťdesiatej druhej úvrati
nechať vyhasnúť fajku
podobný inovati keď jarný slnovrat je
a markytánka krásna vracia sa
zeleným smiechom zaliať naše háje
podobný inovati rám idylický praská
bo snivý obraz spálil mráz ten podpaľáč ten svodca
kloňte sa jeho prachu v popolnici

dobrú noc národ holubičí
jak krásne zvoní pieseň rodnej zeme
nezaseknutá v ústach bezzubých
jak krásne zvoní ako sladko chutná
sladšia než láska ťažšia rakije
keď noc sa na nás zo zálohu vrhla
jak šelma záškodná jak krdle dravých tákov

Vo strehu vojenskom so zalícenou puškou
keď zvoní zvon jak mince žobrákov
tie Otčenáše a tie ružence
ten galop strachu ako útek zveri
z pralesa horiaceho
tá úzkosť prchajúca zbesile
cez mosty podminované
vo strehu vojenskom so zalícenou puškou
pozdravujem ťa starý pelikán
mláďatá jeho hladom nezhnú
skôr vykrváca za nás všetkých
skôr vykrváca z otvorených rán
skôr vykrváca ako agáva
skôr vykrváca z lásky najkrajšej

Dvor jeho nestratí sa v žabici
môžete ho splieniť drzí lúpežníci
sad krásny zlámať búrkou zlobnej pýchy
lež z koreňov ho nik viac nevytne
hlas jeho nezasekne za zuby
hlas jeho mocný nájde ozvenu
stratených bratov tam pod Vihorlátom
pri vodách Uhu clivo plačúcich
a na košickom rínku zmĺklych bôľom
i v dome brata zvlčitého krvou
hlas jeho spurný nájde svoje halali
v paláce vaše vpadne až vás zmrazí
sklo vašich veží v prach sa sosype
sklo vašich veží vášho babylona
zelená vlna splákne

On bude orať brázdu pokoja
rukami svojich synov
k vyhaslej fajke znova vráti sa
by mohol šťastným vnukom rozprávať
krvavú bájku
v čerení času navždy stratenú
v čerení uplývania obmytú

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč). Bratislava 1939, s. 86 – 88. Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie. (Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944 (tu pod názvom „62-ročný bráni hranice).

M. HRDINOVÁ (SOJKA)

VÁM

• • • • •

K Vám, chrabrí hrdinovia,
dnes letí náš vďačný dych,
ktorí v bojoch marcových
padli ste pre zradu tých,
čo zabudli na otca, mať,
a chceli z toho osoh brať,
čo slúbil im gazda cudzí pán
– krvavý groš Judáša –

Keď zažiarila hviezda
nová na obzore,
slovenský štát, slobodná vlasť,
v ktorej roľník sebe orie,
z ktorej cudzí chceli krásť
nivočiac nám rodné hniezda,

Ľudia naši sladko spali,
o tom šťastí si snívali,
ako krásne žiť že budú,
opatrovať vlastnú hrudu.

Svitlo ráno. Čo sa stalo?
Ach, jaj, beda.
Veď tu cudzie vojská idú –
Či sa nám to len zazdalo?
Smutná pravda.

Tí, čo včera uznali nás,
proti nám na tankoch idú.

Hej, Klanica. Či to dáme?
Akože to zahatáme?
by nám príval zem nesobral
z materského neodoral?

Hnaní láskou – chlapci šli ste
za včas rána na úsvite
brániť rodnej strane, nivy.

Mŕtvi naši hrdinovia,
Vaša je to zásluha –
na slávu vám piesne zvonja,
milosť veľká od Boha,
že my tuná dnes žijeme,
Slovensko si budujeme.

Vaša krv vyliata tam pri Gajdoši
netiekla nadarmo – „dakoho“ tam straší
a strašiť ho bude,
kým neuzná vinu
a nevráti celú zabratú krajinu.

Keď udrie zvona hlas:
Do boja, – tu je čas.
Za vašim príkladom
pôjdeme rad-radom
brániť vlasť.

...

Radšej kosti v hrob složíme,
slovenskú zem nezradíme.
Češť, vďaka a pokoj Vám.

Zdroj: Neidentifikovaná dobová tlač. Kópia v súkromnej zbierke.

JÁN OKÁL

MARCOVÁ BALADA O DOBROVOLNÍKOVI

.....

Poľná stráž bola jeho služba prvá.
V mrazivom strehu celý front sa vystrel –
tu chvíle ticha viac než paľba drvia
a uľahčenie priniesol nám výstrel.

To jeho puška vpredu ostro štekla,
lež potom zmĺkla, vypadla mu z hrsti,
front blčal vôkol a on prostred pekla
pritískal pery k chladnej vlhkej prsti.

Tmavá noc vtedy vlievala sa do dňa,
keď jeho ústa tíško šeply: Pil by!
Keď obeťnú krv pila hruda rodná
ako z kalicha z prestrelenej prilby...

Zdroj: OKÁL, Ján: Nehnem sa. Verše. Bratislava 1943, s. 14.

JOZEF VARGA*

DIEVČATKU SMUTNÝCH OČÍ
(PAMIATKE POĽNÉHO PILOTA PORUČÍKA LETCA SVETLÍKA)

.....

Zatíchla si, dumáš letným podvečerom,
keď pozdravy slnka hasnú na holiach
a lesk tvojich očí, pozastrený smútkom
v mlkvej nehybnosti umára sa v snách –
Vtedy nevieš nič o prítomnosti žitia,
čo kúpeľným hosťom svieti na čele,
vtedy nezacítiš samet melódií,
vtedy nepočuješ potlesk kapele –
Vtedy vzdialená si od Trenčianskych Teplíc
do diaľky, ach, diaľky, do hmiel východu...
vtedy zahučí ti v uchu lomož boja,
keď nepriateľ hrozil nášmu národu...
To vibrujú v duši zas' marcové chvíle,
keď zahrozil súmrak v našom úsvite,
keď sa nazdávali, že bojácny Slovák
strachom skrčí sa sťa slimák v ulite,
a zas' zaduní zem krokom Hannibala
a z bratov zas' budú otroci jak prv –
veď kde by v tom slabom, holubičom rode
zvrela bojovnosti čerstvá, žhavá krv...?!
Takto vpravelo sa, tak to v duchu vidíš,
to ešte bol marec, zemi kázal spať

.....
* Pseudonym básnika Jozefa Varinského.

a spomínaš tých chvíľ, keď v hovore s milým
k nebu si sa dala unášať...!

Hej, naposled vtedy, bolo odpoľudnie,
keď na snežné grúne slnko zvalo vás,
ruka v ruke, zore zlatily vám cestu
a kládly vám k nohám kvety sviežich krás...

Keď sa potom milý vrúcne rozhovoril
o remesle svojom vzdušnom, oblačnom,
slnko počúvalo i havrani čierni –
koľko kúzla býva utajené v ňom... !

Vysoko, šepkal Ti, nad pozemský hlomoz,
vozvýš, ku oblakom, potom ešte výš,
i teba raz vezmem na vraníka môjho
a potom tú krásu uvidíš... !

To ostatné potom prilietlo sťa búrka:
doma milého už čakal telegram –
len krížik na čelo dala si mu v spechu
– a už brániť vlast' ti letel k výšinám... !

Hej, hrdosť ožiari smutné tvoje oči,
jakoby zázračný kýsi prúta švih –
udatným bol milý, ničil nepriateľa,
medzi najsmelšími on bol z najsmelších... !

Len bodal do slabín vzdušného vraníka
a v ústrety boju nútil v besný trysk,
nie, nedovolí, nedovolí nikdy
rodu svojmu písať smrtný obelisk... !!

Dievča smutných očí, nechávaš si vánkom,
čo od holí vanie, stierať slzu s líc –

...

a bolestný pozdrav najdrahšiemu v žití
odovzdávaš hrobu v diaľke u hraníc...
Zatíchla si, dumáš letným podvečerom,
keď pocely slnka hasnú na holiach
a lesk tvojich očí, pozastretý smútkom
v mĺkvej nehybnosti umára sa v snách –
A potom si priamiš z alabastru šiju,
skleslosť smútku strácaš, zas' nabieraš síl,
to už premieňaš sa na špartanskú devu,
ktorej padol milý, – ale zvíťazil!!!

Zdroj: VARGA, Jozef: Rozpäté krídla. Bratislava 1940, s. 15 – 18.

KAŽDODENNOŠŤ OKUPÁCIE

ŠTEFAN BLAŠKO

„SLOVENSKÁ JEDNOTA“ U MAĎARSKU

.....

U tišíc dzevecsto tricatym dzevjatym,
u mešacu marcu, dňu tri a dvacatym,
naš slovensky okres zabrali Maďare,
„kraľovsku šlebotu prinešli barbare!“

Slovakom od Šuran, Košic a Sobranec,
Bačky, Šedzmohradska až tam po Lučenec,
voni za šejsc roky kruto bačovali,
a my našo krivdy vše zaznačovali.

Mali me ochranu v Slovenskej Jednoce,
kotru Böhm založil po veľkej Golgoce.
Strana a novinky buli v Budapešće,
Slovaci v Maďarsku žili jak v arešće.

Slovensku zastavu nam pomaďarčili,
„Červenu a bilu, želenu“ učili.
„Maďarskoho Boha“ na pomoc volali,
kedz jich nevysluchal, hrišili a lali.

Čudesny „Otčenaš“ v školoch še modlili
a u nim veliky Maďarsko krišili.
Zo školoch, kosceloch naš jazyk vyhnali,
gazdoch do robotnych „taboroch“ nahnali.

...

A na ruskym fronce našich obvinili,
že maďarsku frontu Rusi jim rozbili,
I pre tych vojakoch nový tabor mali,
„slovenskej menšine“ do ruk čakan dali.

A čto še verejne hlašil za Slovaka,
takoj še ulapil jak ryba do saka.
Böhm, Blaško napríklad, čo narod ľubili,
profesor, učiteľ službu utracili.

Zdroj: BLAŠKO, Čerkotky spod Vihorlatu. Hamilton 1976, s. 85 – 86.

ŠTEFAN BLAŠKO

DR. EMANUEL BÖHM

.....

Muším paru verše darovac i tomu,
kotry vše pomahal rodu slovenskomu.
Už joho statočný rodiče nežiju,
otec železničar tedy mal penziju.

Mlady Emanuel z trinac osmy dzecko,
Doktor Böhm, profesor, ľubil Sobranecko.
Na gymnaziume učil v Mihaľovcoch,
v tricatym dzevjatym bul už u Košicoch.

Kedz došli Maďare mocno jich poranil
jak jediny Slovak slovensku reč chranil.
Nukali mu kreslo na univerzice,
Vun narod nezradzil, dalej uvidzice.

Z jich demokraciju aj to dokazali,
že mu po slovensky učic zakazali.
Taky osud scihnul šickych „Jednotaroch,“
vyznali me dobre maďarskych barbaroch.

Maďare nemohli dac sebe z nim rady,
dali ho do vojska – „pracovnej brigady.“
Proci Rusom na front chceli ho šikovac,
Pan Buh ho zachranil narod ochraňovac.

...

Za Stranu Slovenskej Národnej Jednoty
podaval Maďarom memoranda, noty.
Žalare a krivdy tak robic nucili,
slovensku menšinu češko zarmucili,

Böhm bul „nebezpečny,“ bo že zjednocoval,
zato veľa razy doma nenocoval.
Informovali ho spolupracovníci,
Grobon, Blaško, ďalši, dze žili Slovaci:

Nové Zámky, Čaba, Lučenec, Košice,
„rumunskí Slováci,“ Báčka a Sobrance.
Tedajši novinky „Slovenská Jednota.“
Slovakom buli lik, Maďarom besnota.

Bulo by co pisac u dzeň i u noci,
co robili z nami Maďare pri moci,
kedz palili knižky, švedok su Bežovce,
Choňkovce a dalej hutora Košice.

Bačo zos Novačan šandarmi bul zbity,
že ležel v posceli nevladny, obvity.
Klečačky mu dali pod križom prišahac,
že ho nenabili, kedz buli vysluchac.

U Ruskove chceli lem slovensku školu,
ta pozavirali gazdoch pre ich voľu.
Böhm ich išol patrec, počešic, pošmelic,
ta na ňoho Maďar mal šmelosc vyštrelic.

Zdroj: BLAŠKO, Čerkotky spod Vihorlatu. Hamilton 1976, s. 87 – 88.

ŠTEFAN BLAŠKO

ČETNICI A ŽANDARE

.....

Cigan Tokar še mi mocno ponosoval
bo, že na šandarskej stanici „tancoval.“

I toto še stalo, kedz prišli Maďare,
nabili še na nim „pirkoše“ – šandare.

Tokara z Ruskovec do Sobranec vedli,
z lanckami na rukoch vysluchac privedli.
Dzeš na Horni pokrad zos kurnika kurky
a zos poľa pobral u noci bandurky.

Vysluch nebul dluchy, vidzec bulo rany,
bo na nim aj šaty buli potarhany.
Šikovne prirovnal toten smutny vysluch,
od šandarskej bitky kuščičko aj ohluch.

„Počas Republiky ja bul na stanici,
dze buli panove jak česki četnici.
Kedz me dnu uvedli aj stolok mi dali,
šumne z dzigaretľu takoj ponukali:

Naš ľuby pan Tokar, vy u nas vitajce,
prebačce za vysluch a nam data dajce!
Meno a prežvisko, kedy'm bul rodzeny,
tak mi še čul vtedy jak pan urodzeny.“

...

„A toty maďarski? Ta to ne panove,
ani ne četnici, šak to lem – žandare.
Nič še nepyтали, zakuric nedali,
– maďarski pirkoše lem mi bitku dali.

A meno – pan Tokar – tyž nespominali,
sud, zakon zapomli, hrišili a lali.
Taki buli toty co pisac neznali,
naj patra – košuľu – na mne polamali!“

V Nadošđu* višela slovenska zastava,
parobci ju dali na tureň koscela.
Zato v školskym dvore Maďare še mscili,
dze slovensky knižky šicky popalili.

Cyrila, Metoda obrazok spalili,
smutnyma slovami pri nim nadavali,
po maďarsky: „Égjen a tót Istenetek!“
biskupoj Čarskomu: “Kondásotok elmegy!”

V štyricatym šedzmym ľud lasku ukazal,
a jomu doveru zos skutkom dokazal.
Stopéjcdzešat štyri obce prekvapili,
kedz čestny občanstva Böhmoj udzelili!

Zdroj: BLAŠKO, Čerkotky spod Vihorlatu. Hamilton 1976, s. 88 – 90.

.....

* Nadošť – niekdajšia obec Trstené pri Hornáde.

ŠTEFAN BLAŠKO

SOBRANSKI LEVENTI

.....

Maďarski vojaci robili „skrišene“,
chcem u veršoch spisac toto jich tryžnene.

Verim, že v okreše každý še pameta,
bo to krivda taka jak hvizda – kometa.

Tkačik bači, bubnar v Sobrancoch bubnoval,
a pred veliteľstvo „leventoch“ verboval.
Chlapci rozkaz bubna posluchli, von vyšli,
na Hlavnu ulicu, pred Schwartzom še zišli.

Bulo to v decembri, už šnih poletoval,
kedz nakladny motor pražny pristavoval.
Vracal še za drevom a pred Schwartzom postal,
leventoch do Hamroch odvizc rozkaz dostal.

Šandare, vojaci na chlapcoch čakali,
poznačeny mena z papira čitali.
Volanych leventoch nucili našidac,
či chceli, abo ne, na motor še drapac.

U Hamroch mušeli rukavy podkasac,
na chribtoch u mechoch popel, hnuj vynašac.
Poľo hore brehom bulo treba hnojic,
choč zodraty rany nebulo s čím hojic.

...

Počas tej roboty nedostali nič jesc,
lem jich pohaňala, bila maďarska pesc.
V noci u garažu chlapci mušeli spac,
na žimnym betone na štrofane čekac.

Vojaci s puškami jich garaž stražili,
kedz chlapci calu noc coš strašny prežili.
Po polnoci „ranny“ začalo čvičene,
to nemilosrdny bolestny jojčene.

Dakotri leventi z čvičena vystali,
bice od vojakov s koľbami dostali.
Polivka na fruštik zapražena bula,
co lačný žaludok – bez chleba – predula.

Mušeli caly dzeň – hladny – z drevom robic,
z lesa do valala, dreva „šajty“ nošic.
Naraz prišol posol, vojak zo Sobranec,
kotry našim chlapcom prinis rozkaz: „Tanec!“

Po jednym jich vedli dnuka do stražnice,
dze rozkaz jim dali: „Zavrec oblačnice!“
Dnu še mušel každý – naš levente – zoblic,
žeby ho Maďare mohli lepši pobic.

Do maloho stolka nihy jim vložili,
a z remeňom scišli nohu z drevom, žily.
Podešvy na nohoch mocno jim pobili
a z bitky veľky šmich, huncutsvo robili.

Vyšmivali še jim jaki su Slovaci,

radzili jim šmišne maďarski vojaci
a rodičom doma „pravdu vyzradzili?“
že še medzi sobu Slovaci pobili.

Chlapci mali rany ušadzi po cele,
švedky na to buli vojemsky poscele.
Vojaci jich bili bokom, na ležačky,
z železnu paličku a tyž postojačky.

I vojemsky kufre podaktorym dali,
gudžaci jak žaby – skakac z nima mali.
U tych časoch bulo malo hutoreňa,
chlapci mali ufnosc, že še časy zmeňa.

Šicko še stanulo na vojemsky rozkaz,
každy še pameta na ten smutny obraz.
Panove dochtore reporty vydali,
slovensky, maďarsky pravdu napisali.

Pisateľ tej pravdy zapišnicu spisal,
otec tryžnenoho, Šimkulič podpisal.
Aj dvojko švedkove, jeden bul Slaninka,
i Blaško, tajomnik, z Jednoty pečatka.

Veliteľ leventoch, kedz še u tym doznal,
Blaškej, sekretarj na šicko še priznal.
Pytal zapišnicu zničic abo spalic,
ponukal mu čoška u Sobrancoch spravic:

„Modlitebny knižky zos textom maďarskym,
nebudzem naciskac v koscele sobranskym!“

...

Podobny prihody a cerpeňa smutny,
zapišnice švedča hrichy preukrutny!

V tym širokym švece dachto by še pytal,
či som še z dajakym leventom privital:
Z jednym, u Kanadze, v Hamiltone žije,
Janko Beľan, švedok – vun pravdu prikryje!

Zdroj: BLAŠKO, Čerkotky spod Vihorlatu. Hamilton 1976, s. 91 – 93.

ŠTEFAN BLAŠKO

BEŽOVSKI PAROBCE R. 1943

.....

Kedz hudaci hrali na našich valaloch,
ta še tancovalo jak na veľkych baloch.
Muzikantoch jednac mušeli parobci,
nakarmic jich buli dzivčensky starosci.

Bars vešelo bulo u karčme na dvore,
kedz zaca hnul čardaš – Cigan – primaš: More!
Kedz cahal „do hory!“ abo „potrasanku,“
dzivčata vriskali: „Bij po sare, Janku!“

Za „čapašom“ bula bohata večera,
šicko še pojedlo, co še peklo včera.
Perši še hoscili „cigane,“ co hrali,
a vec, co ostalo parobci pobrali.

Valal bul na nohoch, parobci špivali,
na obidvoch koncoch pišničky cahali:
„Valaly, valaly, češko mi za vami,
ne tak za valalmi, jak za dzivočkami!“

Raz taki hudaci u Bežovcoch hrali,
u tych časoch, kedz nas Maďare zabrali.
Maďarski vojaci hranice stražili,
ta z nima parobci, co spišem, prežili.

...

Slovenski špivanky parobci špivali,
žale svojho šerca, z duši vylivali.
Straž jich zato šických do kruhu obstala
a pod bagnetami na stražnicu hnala.

Tu, za zavartými dzvermi jich mučili,
„Slovensky pišničky nešpivac učili!“
Chlapci šmely buli, voni se nebali,
ta jich tak nabili, že aj šince mali.

Jenčo Ďuri ucik na dvur skervaveny,
dze zos vojakami bul zaš ulapeny.
Na rozkaz še mušel v lavore umyvac,
a zos ucirakom švižu krev ucirac.

A kapraľ lem hrišil, zos korbačom ho bil,
že čisty ucirak zos kervu zabridzil.
Rano u Sobrancech Ďuri hľadal pravdu,
a dochtorsky report dokazoval krivdu.

V Slovenskej Jednoce zapišnicu spisal
a Blaško, tajomník, zaš protest napisal.
Vojemsky veliteľ calu vec vyšetril
a Jenčovu macir slovami počešil:

„Vojaci nemali britko hrišic a lac,
nešmeli Ďurija „buta tomto“ volac.
Vaš syn nebul zbity, nič nebulo jomu,
bo na vlastnych nohoch vracil še do domu!“

Zdroj: BLAŠKO, Čerkotky spod Vihorlatu. Hamilton 1976, s. 94 – 95.

ALEXANDER POCKODY

LIST MATKE DO MAĎARSKA

.....

Neprišiel ešte od teba list biely,
len chýry z novín čítam z tohto kraja.
Desivé zprávy, čo dnes doletely,
sú pravdou – tvrdia cestujúci dvaja.

Nuž čo to? Napíš, ako je tam s vami.
Či je tam niekto, kto vás pred zlým chráni.
Či môžete sa tešiť aspoň a – nami?
I k vám sú krutí noví grófski páni?

A Vianoce ste ako odbavili?
mali ste hrnček tepluckého mlieka?
Čo robia všetci a čo otec milý?
Cez oblok hľadá či už zmŕza rieka?

A ty mať moja, bolas' na polnočnej?
Slovenská bola? Či už farár nový?
A teraz sediac v izbičke tej bočnej,
hľadáš jak sneží na sad jabloňový?

Tak bojím sa, že biedu driete krutú,
tvoj starý drienok sa v práci musí lámať,
že pred chudobných majú tam len knutu,
že nevládzeš už, moja dobručká mať.

Bol by som prišiel pozrieť na Nový rok.

Nuž ale ako, keď nás odrezali?

Oh, matka moja, krutý bol ten výrok,
ním teba mne a mňa zas tebe vzali!

A Maďari? Ten ľud tam, ako žije?

V sklamaní prosí milostného Boha?

Poznám aj jeho všetky tragédie,
čítal som "Pomoc" román od Szabóva.

A teraz o nás aspoň so pár riadkov.

Nuž my sa máme chvalabohu dobre.

Už zašly časy smutných veľkopiatočkov,
kto pánom bol tu, dneska niekde žobre.

Žena je zdravá, i ja z božej priazne,
čo k žitiu treba, skromne všetko máme.

A každý večer píšuc svoje básne,
na obraz tvoj sa dívam v bielom ráme.

Zdroj: Pred ohnivým drakom. (Zost. Emil B. Lukáč).

Bratislava 1939, s. 108 – 109.

A. P. U M K I N

S P O M I E N K A

• • • • •

I zabudnúť som srdce navykal,
i sny a túžby na sto zámkov zamykal –
a len čo začne padať lístie so stromov,
vždy znov' ma bolí pomyslenie na domov.

A zas ma vábi, zas ma volá všetko späť,
kde cez storočia staval som si svet –
či nájdem ešte v izbe maľovaných kolísku,
keď myľky napravia sa v mojom drahom rodisku?

Šly vtáky vtedy, tiahly na juh s mláďatami,
ja na sever som išiel s bratmi za bratmi.
Z hniezd rodných vyplašení nedári
sme mali v očiach slzy, smútok na tvári.

Zas prišla jeseň. Všetka bolesť odznova
sa vzňala ohňom v každom kúte domova –
zas tiahnu vtáky, padá lístie hrdzavé
a život neprestajne volá po práve.

Keď vietor na strnisku pieseň zahrá mi,
ja pripínam si krídla, idem za vami,
a krúžim pod chmárkami, vidím stekať krv,
a neviem, ktorú z rán by bolo liečiť prv?

Oj, veľa, veľa som už prežrel bolesti,
no neustúpim! nevrátim sa s pol cesty –

hoc dlhá, veľmi dlhá bude moja púť,
raz musím uzrieť drsnú jeseň pominúť!

Keď jeseň pominie a zimu zhltne jar
a vtákov ťažných uzriem vynárať sa z chmár –
ja z kliatby vymanený ku svojim sa vrátim
a v duši mojej vzíde radosť s novým siatím!

Zdroj: Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie.

(Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 134.

JÁN E. BALÁŽ

NA PRELOME DNÍ

.....

Tri vrchy s dvojkrížom pod nimi kloním sa
z prachu zeme vstávam ešte v oku slza
Už päšť je sovretá svaly stuhly v skaly
bude naše bude čo nám cudzí vzali

Otče náš na nebi počuj prosbu moju
sily daj žiaľ preniesť uč nás práci boju
Jak Jóba skúšal si slovenskú rodinu
vieme mrieť i trpieť pre drahú otčinu

Čakáme čakáte poplachu zvona hlas
po piatku smútočnom vzkriesenie príde zas
Už zora nádeje nad Tatrou zasvitá
pôjde milá mestom v rozmajrín zavitá

Deň veľký deň Boží z bojov nám Bože vzkries
prievozník na nebi ku šťastiu loďku vez
Z pokory a prachu zrak z diaľky upieram
ustanem až pušku opriem o Veľký chrám

Zdroj: BALÁŽ, E. Ján: Ohnivý vzdor. s. 50. Tiež Duch a zbraň. Sborník vojenskej a vlasteneckej poézie. (Zost. Anton Prídavok). Prešov 1944, s. 127.

L A C O Z R U B E C

U M Á R A M S A

.....
(Šurany, 14. marec 1959)

Zapaľujem sviečku na hrobe
Márie Kokošovej.
Zastrelili ju maďarskí žandári
a modlím sa za všetkých prenasledovaných,
ponížených hortyovskými hordami.
Zrak môj zaletel na milovaný sever,
kde Slovač spieva slovenské piesne,
kde sa krútia kolá sústruhov
pre blaho nášho národa.
Deň v živote okupovaných je iný
ako deň v slobodnom Slovensku
pod vládou rúk nášho prvého prezidenta,
človeka, ktorý posvätil dávne túžby národa
a nebola to náhoda.
V malom srdci našiel veľký odkaz poslov:
Pribinu, Svätopluka, sv. Gorazda,
Bernoláka, Štúra či Hlinku.
Tvrdá oddanosť Bohu a ľudu
vyviedla nás z bludu,
cudzieho ošiaľu nadvlády.
Ráno čo ráno sme sa modlili
za jeho zdravie,
za šťastné Slovensko,
my, v okupovanom, v Maďarsku.

...

Maľovali sme si obrázky na stenu.
Lúče slnka či vločky snehu
nám prinášali posolstvo
od prezidenta Tisu.
Nikdy som tohto velikána nevidel.
Násilne zomrel, no neodišiel.
Usadil sa v našich srdciach a býva v nás.
Žehná kroky naše.
Počujem jeho slová,
človeka, ktorý nám dal meno,
aby sme prežili, zostali a zvíťazili.
Milujem ruky dvíhajúce hostiu k nebu,
milujem ruky, ktoré nám žehnajú.
Zapaľujem sviečku.
Jej plameň sála do neznámeho známa
a čaká na vzkriesenie.

Zdroj: HOLEŠTIAK, Pavol – KUBICA, Peter: Prvý prezident v slovenskej
poézii. Čadca 2004, s. 60 – 61.

JOZEF HRIC

BRATOM V CUDZINE

.....

(Hajná Nová Ves, 1. septembra 1941)

Milujem vás, bratia drahí,
roztratení v cudzine,
v srdciach vašich nech prekvitá
vernosť k ľúbej otčine.

Milujem vás, bratia drahí,
krivdou z lona vyrvaní,
príde doba, keď zasvieti
slnko slávy nad vami.

Milujem vás, bratia drahí,
krivdou bití do zeme,
pevne verím, že sa spolu
pod Tatrami sídeme.

Milujem vás, bratia drahí,
len vydržať ťažký boj!
Keď zahrmlia hromy Tatier,
každý Slovák pevne stoj!

Milujem vás, bratia drahí,
hore hlavy, k pochodu!
Odčiniť už treba krivdu
slovenskému národu.

...

Milujem vás, bratia drahí,
roztratení v cudzine,
v srdciach vašich nech prekvitá
vernosť k ľúbej otčine.

Zdroj: Vlčá, roč. III, č. 5, s. 2.

RUDO UHROVSKÝ

MATKE V ZABRATOM ÚZEMÍ.

.....

Mamička zlatá!

Boh milostivý nech Tvoje žehná roky,
nech žehná ďalšie žitia Tvoje roky,
útrapmi, života bôľom
zavše sprevádzané.

Osud zlostné zieral k Tebe
dosiaľ zraky,
ponad ktoré hnalo nebe
chmúrne mraky –

Za lásku Tvoju nezištnú,
života pluhom značil
pomstu svoju zlostnú;

Za srdce dobrotivé
vďaky boli lstivé,
bo vlasy Tvoje hnedé,
staly sa razom šedé;

Za skutky Bohu milé,
nežičil slasti svoje –
bolesťami skrátil chvíle.

Výčitky keď činím
osudu tvrdé,

...

sú mojim najväčším prianim
prosby hrdé:

Bože, dožič mamičke mojej
ešte dlhé – dlhé roky,
by v šťastí, spokojnosti svojej
Tvoje splnila nároky,
moja mamička zlatá.

Zdroj: Slovenská liga, roč. XVI, 1939, č. 3-4, s. 28.

OTO KOLLÁRIK

HYMNA VZKRIESENIA

.....

Znej hymnou odvekou a svolaj vtákov zeme
Čas naplň ozvenou, nám rozzvuč slovo nemé
V dolinách pretni mrak, hneď zažiar žiarou hviezd
Tmy zrakom rozvlňuj, nech pokoj v Tatrách hniezdi
Nech žiari plameň sna. Sním veniec trňový
Vzývaním naplň čas, nech nevypáchnu rovy
Nech žiari zbraní lesk, nech rinčia žertvou žiarnou
Nech svieti južná stráž, nech spieva plesňou jarnou
Nech zuní bašta čias, však uzrieš jas ó junač
Vzývaj hlas nových dní, vtákom sa v rose zrač

Dolinou plynú dni, sny horia na horách
A v detskej nežnosti vzývame pokoj, ach
Koľko slz odtieklo, trňová bola naša cesta
My pokoj nesieme, ideme úsvit kriesiť
Čas nový prichádza, musíme hradby riešiť
Pri každom hniezdočku krvavej hranici
Kde ste nám ulietli, vy južní slávici?
Vy naši slávici, smutná je vaša pieseň
Radosť vám uťala bolestná mŕtva jeseň
Radosť vám vypáchla, však úsmev zažiar
Ja budem vyzvárať od jari do jari
Stanem sa pastierom, na vrchoch zažnem ohne
Ktože nás, ktože nás v našej viere ohne?

...

Ktože nám zabráni milovať našich vtákov južných
Keď v rodnej hrdosti zvoláme hlasom mužných
Dost bolo príkoria, dost bolo pohany
Srdcia nám trhali krkavci, havrani
Vyslyš nás, Bože, ach, vypočuj pravdu len
Prečo tak krváca slovenská južná zem
Prečo znie výkrikom vianočný detský spev
A náš hlas slávičí mení sa v hrozný rev?
Nám zvoní hlas krvi Marienky Kokošovej
A stále voláme, Láskou nás, Bože,ovej
Nádejou naplň čas, nech zurčí žriedlom pravým
Ston mŕtvych páli, ach, a reže srdcia zdravým
V bôloch čas vzývame útechou snívanie
Sny v hroznách visia nám, či príde pokanie
Či zavznú požiarom dni v magnetových horách
Či z ruky anjela zasvieti úsmev v zorách
Či v skale žulovej ozve sa tlkot rodnej zeme
My cudzie nechceme, svoje si vezmeme!

Zdroj: Slovenská liga, roč. XX, č. 9, 1943, s. 283.

ANTON PRÍDAVOK

—

DO VIDENIA

ANTON PRÍDAVOK

POZDRAV

• • • • •

Priletel mi na krýdielkach
duší vašich strach –
či vás ešte uzrem voľných,
či len na márach?

Priletel mi na obláčku
žitia vášho žiaľ –
veru osud cesty vaše
kruto došľahal...

Priletel mi na vetríčku
vzdychov vašich van –
posielam vám, milí moji,
bratský pozdrav zaň!

ANTON PRÍDAVOK

DO VIDENIA

.....

Kde okom dovidím – a hľadím do ďaleka – zriem,
jak krvavie mi zpod nôh vytrhnutá zem.

Čša trpkosti na nej plná
i biedy na nej viacej ako zrna.
Tu všetko od jesene o preteky
sa žiada k materi,
a žije z viery
aj národ, hory, doliny i rieky.

Ja, vojak, sprisahaný na živého Boha
sa staviam na krvavé hranice
a čakám na rozhodný povel!

Mňa Pribina sem postavil,
keď k chvále Božej staval pre potomstvo chrám.
Tu na svojom som býval i budem zasa gazdom sám
a mne len – viem,

i cítim, bude rodiť mojich otcov zem.
Chvíľ krušných veľa prelialo sa ponad tento kraj,
tu časy menily sa v ťažké balvany –
hoc povíchrice skaly láme dakedy,
ja stojím tuná večne – pevne, jednostaj.
A hotovím si pieseň o poslednom rátaní.
Ty čakaj pri mne, syn môj, na slávnostnú chvíľu
a brús si bodák na bolestiach bratov.
Stoj v strehu, z môjho vzdoru čerpaj silu

a zahor, štvaný mládenec, pomstou svätou!
A rozpomeň sa zavše na dni jesenné,
v nichž Viedeň trhala nám korene.
Sme vzali na vedomie výrok usúkaný z omylov
a tvrdí šli sme, hoci srdce pukalo nám pod chvíľou.
My nikomu sme nevraveli vtedy s Bohom
a drvili sme bolesť, zatajili muky...
Keď šli sme, kamaráti stískali nám ruky,
bo riekli sme im do drsného odsúdenia
to jediné, čo horelo v nás pevne: Do videnia!

Ja, dneska vojak rodu, sprisahany na živého Boha
už cítim, čoskoro sa pohneme.
Ak pohynieme mnohí, vstane z hrobu Hlinka
a desať pokolení vyhrnie sa za ním zo zeme.
V kom viery aspoň omrvinka,
sa pridá k zástupu
a pôjde s nami,
keď budeme sa valiť dolinami
a budeme si od peleše čistiť chalupu.
Už čujem signál k nástupu!
Už píšeme si na slovenskú zástavu:
Tu krivda vládla, prinášame nápravu...

To sviatok bude vtedy, syn môj drahý.
Ja zľúbam zprahlú rodnú hruď,
ty s oka môjho sotreš kvapku vlahy...

ANTON PRÍDAVOK

RODNÝ KRAJ

.....

Trhá vietor na franforce sviežu dúhu,
aby si sa nepripol ňou k pluhu –
pritúlila by ťa shovorčivá brázda,
z nej bys' vzišiel nový: človek, gazda.

Skyva chleba tvrdne na hlinastej zemi,
chcel by si sa prihovoriť, jazyk ti je nemý,
usmeješ sa vieske ako milej, sestre,
zahorely kvety – vyšívané kroje pestré.

Múdrost' otcov zšedivela v rokov tóni,
čo ju posielali vo svet zpod jabloní –
priletí sem zavše z diaľky dobrá rada,
letí ako vtáča, čo si hniezdo hľadá.

Slovo odlepené z toku dávnych časov
prepili sme pri muzike s jarou chasou
ostala len ruža na kamennom brale:
zaprášená cesta do neznámej diale.

ANTON PRÍDAVOK

JESEŇ 1938

.....

Sychravá jeseň je, bolesťou kvíli,
bezmocní stojíme somknutí v zbrani.
Zradili priateľa priatelia milí,
nedali možnosti brániť sa ani.

Mrákavy nad nami, kolo nás supi –
krvavo ranený, bezvládne stoná;
rozdávať z cudzieho nik nie je skúpy,
nad rodom na poplach bije hlas zvona.

Falošná hra bola v priateľskej páske,
zatrpklosť slzy nám sotrela s očí –
nemožno po svete chodiť viac v maske,
po svojsky držíme si budúcnosť v moci.

ANTON PRÍDAVOK

2. XI. 1938

.....

Deň hrôzy sedí s nami dneska pri stole
a srdce trpne pod žarnovom: krváca...
My modlíme sa za dušičky v kostole,
zem rodnú objímame láskou oráča.

Deň súdny sovrel národ ostrých do drápov,
strach mrví nás a každý volá na raty:
už sedia zadumaní páni nad mapou
a skrajujú s nej pre susedov falaty.

Sme onemeli. Krivda s nami ostala
a večne rezké marše vyhráva si Pešť –
Ó, Bože... Už i viacej Pravda vystála
a nikdy nevolala márne k nebu na protest.

ANTON PRÍDAVOK

TISÍC ROKOV

.....

Liet tisíc vzývam Svätopluka kráľa pohana,
a spomínam si: s ním som v bratstve medovinu pil
a obidvoch nás pritúlila hora oddaná.

Ej, časy, časy... Ešte som si čašu nedopil,
keď zamračil sa znenazdania podráždený kráľ
a korbáč súkal na potomstvo z nabehnutých žíl.

Liet tisíc kliatby – vietor nad hlavou mi zaspieval.
Znie pieseň hrozná, nekonečná jednotaj
a dunia drsné hromy – praská ríše val.

Sám stojím strážou zabodnutý pevne v rodný kraj
a nenadarmo stojím... Svitol nový svet!
Hľad', kráľu... Vo svet ten sa mužne podívaj
a odklaj sa tvojich tisíc uväznených liet!

ANTON PRÍDAVOK

BOLESTĽ NAJVÄČŠIA*

.....

Mne Viedeň syna z rodnej obce vyhnala,
bo visel na lahodnej reči matere:
je život dneska ako kliatba vazala
a dookola púšť a tiché cmitere.

Ty, syn môj, v istote si spyšnel bezmála
a budoval si život mojej na viere –
nám láska rodnej zeme pred očami zlyhala
i nevieme dnes, v akom sme s ňou pomere.

To mesto naše mŕtve, mrie nám na očiach,
v ňom pustota sa so zúfalstvom objíma
a pohľad tvoj až výčitkou je, bolí ma.

No dúfaj! Neroztrať si vieru po nociach,
v nich hľadá hviezdu, čo sa spásou rozsvieti
a tvoje rodné mesto príbehne nám v ústrety.

.....

* V zborníku Pred ohnivým drakom uverejnená pod názvom „Snenie“.

ANTON PRÍDAVOK

NAD MAPOU

.....

Krvavá je mapa strednej Európy –
pod Tatrami, nad Tatrami krvi prúd...

Pane Bože, sostúp s neba,
ľudské dielo samá mýlka – Ty nás súď!

Nechcem hrudku cudzej pôdy,
na svojom si staviam stráž!
Vyslyš, Bože, naprav mýlky,
vráť mi bratov, Otče náš...

Krvavá je mapa Európy,
po Dunaji tečie krvi prúd.
od Komárna po Sobrance
svet sa pred Tvoj hrnie súd.

Vyslyš, Bože, prosbu moju,
sotri s mapy čerstvú krv...
Pokoreným navráť právo,
tyraniu strestaj, zdrv.

ANTON PRÍDAVOK

KOŠICKÉ VIANOCE

.....

Vy aspoň jedľu chceli by ste, bratia, však?
čo pod Tatrami o voľnosti snívala...
Deň po dni skarhy nosí do nás z Košíc vlak,
a čakáme, či raz i vzdor náš pricváľa.

Či prišiel ku Vám Kristus aspoň mimodak?
Ak prišiel, či ho „slobodná zem“ vítala?
Na prekvapení podlomil sa ľudom zrak,
a bieda sa vám okolo nôh otáľa.

Ja vešiam na stromček váš omyl viedenský
a zažiham vám na ňom sviecou nádeju,
veď srdce vaše neprestalo slovensky
sa hlásiť o presväté právo života:
vás v biede vašej vaše túžby zahrejú –
dnes na Golgote – betlehemskej hviezdy milota.

(Tiež v antológii pred Ohnivým drakom, s. 97)

ANTON PRÍDAVOK

KŇAZ BALOGH*

.....

Slovo Božie na ústach mi prikuli,
onemel som, dobrotivý Pane.
Žalujem a prosím, nedovoľ brať
za horúcu lásku také dane.

Život svoj Ti kladiem na oltár,
zhliadni moju na svojeť.
Poteš prosiacich a vypočuj ich,
boleť z Tvojej vôle môž' i nebolieť.

Odpusť, Pane... Moja prosba výkrik.
Za živých sa prihováram, Bože.
Tak som učil, akos' kázal.
Krivda Pravdu nikdy nepremôže.

(Tiež v antológii Pred ohnivým drakom, s. 104)

.....

- * Jozef Balog, farár v Košickej Novej Vsi, umrel v decembri 1938 v prešovskej nemocnici na dôsledky týrania maďarskou luzou. Hneď po smrti bol pokladaný za martýra.

ANTON PRÍDAVOK

MÁRIA KOKOŠOVÁ

.....

Koledujú Slováci,
v chalupe i paláci –
aké sa nám biedne
na omyloch Viedne
pripravily Vianoce.

Krváca kraj južný,
kľaje drsný slúžny:
azebatta! háveď mlč,
bo mi pukne žľč!!
Komu drahá sprostá reč,
nech sa berie ihneď preč!

Aziat sa v krvi kúpe,
Europa, postačuješ?
Hlasnejšie sa ozvi, Marka,
keď už svetu žaluješ...

Na oltári namiesto sviec
ligocú sa bajonety –
Bože večný! – pohanský žrec
na krkavcov mení naše deti...

Majster Björnson,
zasa hučia fjordy –
na bezbrannú Slovač
vrhajú sa hordy.

Zhorel život ako svieca na vianočnom strome,
idú ľudia do Betlema po lásku,
iba v našom zúboženom dome
potkli sme sa na šurianskom obrázku.
Pred márami Kokošovej
kladiev svetu otázku:
Zabudol si, čo si vedel o Černovej??

Už sme dospievali pieseň drahej matere –
miesto lásky smrť nám klope na dvere.
Žandár koleduje po Šuranoch s puškou,
dojemne sa lúči národ so zabitou družkou.

Koledujme, Slováci
v chalupe i paláci –
aké nám to biedne
na omyloch Viedne
prišly smutné Vianoce:
Miesto Jezuliatka žandári
otvárajú svere
nie kostolné, ale –
v nevoľníckom žalári...

S Bohom, Mária Kokošová...

ANTON PRÍDAVOK

MALÝ MARTÝR

.....

Národ: Hej, Slováci...

Žandár: Pál!

Už sa barbar v krvi
vykúpал.

Bolí, chlapček? Páli?

Zatni päšť!

Stvrdni, ty i viacej
musíš zniesť.

Tvoja rana výkrik
do sveta.

Z utrpenia vzíde
odveta.

Zahojí sa rana,
vydrž len.

Tvoja viera ako
pochodeň.

ANTON PRÍDAVOK

POZDRAV

.....

Rodní moji,
vytrvajte v boji.
Posielam vám pozdrav v božom mene.
Pozdravujem vaše rána,
poludnia a večery,
sedliaka i pána,
všetkých, čo ste s vierou, bez viery –
šesťstotísíc pozdravujem bratov,
ktorých bezohľadnosť katov
neľútostne tisne k stene.

Pozdravujem duše ubolené,
vás, čo hovoríte, že vám nieto záchrany...
Slovo útechy vám nesiem:
dakedy i slovo balzamom je na rany.

Vytrvajte verní!
Maloverní viery v dušu načrite –
nový deň je pred dvermi,
jeho svit si v srdci zažnite.
Slovo moje tvrdne na tatranskú žulu,
oheň v ňom.
Do peleše otrokárov doľahne raz
strašný hrom.

...

Slovo zahorí a pôjde svetom,
rozpálené v pobúrení svätom
na zvon poplašný sa zmení –
budete ním vykúpení!

Národ nastupuje. Na stráži sme všetci.
Len i vy sa dohromady! Plece k pleci.

Rana vaša veľká.
Krvou obžalobu píšete.
Celý svet ju čuje:
znova na súd pôjdete!

Držte právo, nevzdajte sa oťaží:
Sídeme sa pri materi
od Komjatíc, Levíc, Soboty i Košíc, Rožňavy,
odvšadiaľ, kde dnes grunt môj krvavý –
ako u kostolných dverí
pri Dunaji, pod Tatrami, na malebnom Považí.

ANTON PRÍDAVOK

NEMÝ VZDYCH

.....

Vzdych nemý, ako závoj, padá na krv sadnutú
a krúžia supi, zavýjajú vlci v okolí:
môj dedo, otec často spomínajú na knutu,
čo bila k zemi orlí vzlet a pohľad sokolí.

Čas na besedu volá rozpomienku zvädnutú,
zas skučí vietor, vyhvizduje tiahle o bóli:
mne, ajhľa, bratov, sestry na retiazku viažu tu
a pred Božím im slovom zatvárajú kostoly.

Deň súdny prišiel so žandárom nášho do domu,
v ňom do práva sa drsne, ako dravec, zahryzol:
Je strašný – šepkajú si ľudia – nesie Sodomu,

len na hriech prišiel, za ním na púšť všetko vysychá.
Však úsvit v diaľke s neba ešte celkom nezmizol –
i ráno príde, len čo dopijeme trpkosť z kalicha.

ANTON PRÍDAVOK

BRATOVÍ

• • • • •

Aká je to bratská páska,
čo sa na nej trhá láska?
„Čia to vina, veľká vina...?“ –
hudú Tatry, Javorina.

Brat môj, brat môj zpod Krakova,
shodnime sa, chceš-li, znova.
Rany s hraníc poodstráňme,
pospájame sväzky dávne.

ANTON PRÍDAVOK

SUSED OVI

• • • • •

Moja bolesť, sused,
teba nebolí.
Ty si žiješ dinom-dánom,
ja som v nevoli.

Rozíďme sa v dobrom,
pôjdem k materi –
obidvom nám bude doma
ako v páperí.

Budeme si, dá Boh,
dobrí priatelia,
moje rany u matky sa
skoro zacelia.

Z domova ti pošlem
vetev olivy –
velebnosti hôr ti skropím
sprahlé roviny.

Len ma vypušť z kráľov,
opušť otcov kraj –
vyrovnaní shodneme sa
iste, naozaj.

ANTON PRÍDAVOK

OPRAVA GRUNDBUCHU

.....

Žiaľ s biedou, ako tank, sa valí po kraji,
kde tisíc rokov zapúšťal som korene –
a každý kameň znám tam zdávna po mene,
tam s bratmi šťastní snívali sme o raji.

Dnes z pánov zeme stávajú sa lokaji,
ich žaloba znie svetom v strašnej ozvene –
v nej viera, nádej, v nej i túžby zlomené;
to mrazy tančia divý čardáš po máji.

Ston – poplašný zvon – zbúdza sveta svedomie
a slnko tíško ide na presmutné priedomie;
tá cesta, čo ju spretrhali nasilu

Sa znova svari právom gazdu na svojom
a do grundbuchu vpíše pisár za stolom:
len neprávom ste brali, brali na chvíľu...

(Tiež v antológii Pred ohnivým drakom, s. 103)

ANTON PRÍDAVOK

KOŠICE

• • • • •

Do krásnej rozprávky šťastného mesta
bláznivá pochabosť hurtom sa vniesla.

Buraňou zarastá asfalt i cesta,
zúfalosť bezradná chytá sa vesla.

Dívaj sa, šlachetná Alžbeta svätá,
pomáhaj prosiacim, prosíme všetci.

Výčitka do duše búši a máta,
hýria len zmámení, osleplí žreci.

Pri krboch studená spomienka zíva,
ulice zmŕtvely, pod domoch bieda –
v očiach sa zlomené nadšenie skrýva,
ožíva bláziniec – budova šedá.

Pomôž nám, patrónka, Alžbeta svätá,
do skazy išli sme, ťažká je strašne –
za spásu dáme ti mericu zlata,
len keby zbaviť sa bláznivej vášne...

Do krásnej rozprávky šťastného mesta
padajú náreky namiesto slávy –
Pán Boh nás, bedárov, zúfalstvom trestá.
Kde nás to vlečie len skazy prúd dravý?

ANTON PRÍDAVOK

KOŠICKÝ SKLIEPOK

.....

Už je sklípok oplakaný,
nespomínaj, Danyi.
Odlož husle shovorčivé,
upi ohňa z pohárika,
aspoň zabudneš.

Poohrievaj chvíle clivé,
keď sa cítiš ako pes.
Pripomni si Jánošíka,
aj on krepčil veselo,
hoc sa umrieť nechcelo,
pod šibeňou.

Pod šibeňou chasa stojí,
čuješ? – „Kamaráti moji...“
Išla pieseň kolo stola
zavše smutná, zavše veselá,
nošak, Danyi, tak?

Neraz noc sa pominula zpola,
čas mal krýdla ako vták,
nikdy nevedel si, kde sa starosť podela.

Už je sklípok oplakaný,
nespomínaj, Danyi —
vymierajú Košice.

Keď sme sa tak shovárali,
pri pohári, s husličkami,
svet sme mali na dlani
zlatom ofarbený piesňami.

Dneska?

Ešte rozpomienky: opozdený akord
pokulháva za nami.
Počkaj, počkaj Danyi,
veľkomožní páni
opustia raz Košice!

ANTON PRÍDAVOK

LIST S DRUHEJ STRANY

.....

Každým svitom ubúda nám svetla,
motáme sa v prapodivnom bludisku.
Naše volanie sa stráca v hluchých dialľkach,
doma nie sme doma v drahom rodisku.

Na psí tridsiatok sa dostávame všetci.
Boha, chlieb nám berú, jazyk režu –
vo väzení už len nádej vešiame si
ukradomky na hrdzavú mrežu.

Ťažko nám i dýchať. Okolo nás dusno.
Kolbou tlčú do nás bratstvo, lásku.
O slobode rozpráva nám žandár,
keď nás viaže, ako statok, na retiazku.

Od nás k vám dnes ďalej ako za ďaleké more,
tak sa svety myľkou Viedne premenily razom:
modlíme sa tíško za seba i za vás
s amplionom, verným naším kňazom.

Čakáme, či svitne u nás kedy,
či nás vykynozia ustrašených v kľbku...
Nikdy dosiaľ, ako teraz, nenašli sme
v rodnej reči toľkú krásu, takú hĺbku.

Ratujte nás! Veď sme vaši. Po materi vaši!
Vlčí brloh nemôž' byť nám domovom.
Akby tuná ostať, ukážte nám radšej cestu
na Sibír, či ku Diabolským ostrovom.

ANTON PRÍDAVOK

ŽELIEME VÁS, BRATIA!

.....

Želieme vás, bratia...
vás i dobrú, zlatú révu.
Čujeme vás zo zajatia:
Zle nám chodiť s pasom domov na návštevu...

Jesenné dni odtrhly kus rodnej hrudy,
jasné jarné úsmevy ju vrátia –
jedna krv v nás všetkých prúdi,
patríme si do objatia.

Tlkot vášho srdca – naša vzpruha.
Na návrat vám budujeme cestu.
Cesta bude ako krásna dúha,
pôjdeme si po vás ako po nevestu.

Želieme vás, svojeť drahú,
vplietame vás do myšlienok, do sna –
čas nás volá na prísahu.
Stačí pohľad. Brat brata si pozná.

ANTON PRÍDAVOK

KAMARÁTSKE SLOVO

.....

Keby vám hoc pozdrav poslať,
bratsky podať ruku –
do očí sa pozrieť verne,
zľahčiť žitia muku...

Keby vám hoc slovo riečť len:
ostal Pán Boh s vami –
nelúčte sa, drahí moji,
aspoň s nádejami!

Ponad viedenský plot, hľadťte,
pozdvihla sa viera –
vyjasní sa onedlho,
život krivdy stiera.

Pravice si podáme zas
kamarátsky, verne –
len tú bolesť pretrpte už,
príde úsvit, verme!

Verme vierou našich otcov,
pravda naša – hviezda,
každé vtáča priletí raz
do rodného hniezda

ANTON PRÍDAVOK

PREDJARIE

.....

Je pustý grunt môj, lemeš na ňom hrdzavie
a jaro ešte barbar drží v šatlave.

Hej, Juro Jánošík, či strpíš bezprávie
a stony rodných počuješ znieť v diaľave?

Už ľuďom od bolesti pohľad mľandravie,
no predsa snijú o sľúbenej náprave –
poď, Jurko, valaška ti prácu napovie,
tam krivda – ako mura – sedí na práve.

Znie protest zeme. V Sitne trúbia k nástupu.

Už idú hôrni chlapci, vietor nesie ich –
svit slnca oprú o otcovskú chalupu

a vsadia nádej do pohľadov zrosených:
jar odkľaje sa a pôjde oráč do práce,
až tvrdá žula tatranská sa rozplače.

ANTON PRÍDAVOK

CESTA

• • • • •

Je cesta diaľka, smútok, strach i otazník,
je cesta viera, nádej, jas i odpoveď.
Svet musí nazrieť znova do máp, do matrik,
ak mier chce, ak si chce i pohovieť.

Je cesta žiara, kamarát i opora,
je cesta dukát, ktorý brata vykúpi –
je cesta spása, ktorú vymodlia nám biskupi;
je cesta viera, v nej náš vzdor i pokora.

ANTON PRÍDAVOK

JAVORINA

Javorina krásna, milá moja mati,
zveseľ viesky Tatier na úpätí!
Volajte vy hory do šireho sveta:
o slobode spieva javorinské dieťa.

Rany zahojené, nové dni sa rodia,
roztratené deti pri matke sa schodia.
Vítam si vás, bratia! Pookrejte v šťastí –
všetci ste už doma v drahej rodnej vlasti.

ANTON PRÍDAVOK

VOJNA

• • • • •

Už gazda miesto zrna guľky vozí do dvora
a matky za synami s plačom blúdia po frontoch.

Jak vyplašení vtáci letia od nás anjeli
a Európa horí... Kto len zhasí toľký stoh?

Znie koncert besný. Mieru píšú tanky epitáf
a na kopytách konských diabol svety roznáša.
Je kliatba pekiel na storočí tomto zdivelom,
v ňom za škovránka aeroplány tešia oráča.

Mlč rozhlas! Umĺknite skrvavené noviny!
Smrť vydáva sa, berte si ju, chlapci, pytači!
A radujme sa! Komu treba starcov, detí plač?
Nám na svadbe i štekot guľometov postačí...

ANTON PRÍDAVOK

NOVÝ NÁROD

.....

Nemotou sa bila kliatba kráľa Svätopluka:
tisíc rokov som sa kajal pre nesvornosť predkov.

Do života sa mi zakmásala dračia ruka,
právo sväté pošliapali, nazvali ho pletkou.

Iba jarmo nechával ded pre biedneho vnuka,
dom môj peľachom bol krivdy, útlaku a zmätkov.

Pukalo mi srdce, ako v ohni skala puká,
v borbe viera otcov nádejou mi bola všetkou.

Kliatba odkliata je, som si pánom na svojeti –
na odkliatej zemi jednota jak slnko svieti:
kráča Slovač do budúcnosti po bezpečnej ceste,

nastupuje národ zhojiť južných bratov rany.
Nie už holubičie duše! Božským právom hnaní
nejdeme sa prosiť. Prehovoria naše päste.

ANTON PRÍDAVOK

SEBAVEDOMIE

.....

Mňa už nepripnete k hortobádskej puste,
do tatranskej žuly zapustil som korene.
Mňa len pekne, kde ma srdce tiahne, pustťe,
hlas môj zaplietol sa v lesoch našich ozvene.

Mne už nevytnete jazyk, škoda snahy –
mať ma pred nástrahou ochráni.
Otrokom ma neurobia biča šlahy,
vzdor a bunt si sadím každej do rany.

Mňa už neoslní tisícročnej koruny jas zlatý,
dravou riavou popretŕham časnú hať.
Hraničný stĺp ta sa zasa vráti,
kde ho pred vekmi zasadila moja mať.

ANTON PRÍDAVOK

VŠETKO ZPĚŤ

.....

Hužvou tisícročia pripútaný k otcom
pevne stojím na dedičnom poli.
Neuhnem sa na piad' nikdy,
darmo ste ma zlomiť chceli v poly.

Do rozmarov historie vnášam svetlo,
hlasom vekov na súd Pravdy volám svet.
Nových časov dravá búra rytmicky znie
do svedomia Európy: Všetko zpět!

Vierou tisícročia verím vo vzkriesenie,
vidím jasne – deň môj vysnený sa blíži.
Celý národ doma bude. V rodnej vlasti.
Záštitu mám v apoštolskom kríži.

ANTON PRÍDAVOK

ISTOTA

• • • • •

To moja, moja, moja zem,
už dávno mojich otcov bola.
Len svoje žiadam pre svojet':
nech mne zas rodí moja roľa.

Zriem, na omyloch vyrastá
len kliatba, blen a buraň, hložie –
ja šiel som z vôle Viedne preč
a so mnou – požehnanie Božie.

Však moja, moja, moja zem
sa vzoprie. Zasa bude moja.
Čas krajší zgniavi omyly
a rany krvavé sa zhoja.

ANTON PRÍDAVOK

KEĎ SA VRÁTIM

.....

Keď sa vrátim, drahý Bože,
na otcovské pole –
moja radosť poskočí si
rezko nad topole.

Zase doma, drahý Bože,
doma pri vatrisku –
na kostol si zmením razom
otcov svojich chyžku.

Chyžka moja, drahý Bože,
ona šťastie v kvete –
ku nej pochodujem pevne,
k najsvätejšej méte.

Rozbeh otcov, drahý Bože,
to je moja cesta.
So spevom a blahom pôjdem
do rodného mesta!

ANTON PRÍDAVOK

MATKA A DIEŤA

.....

„To ti, syn môj, radosť, keď sa usmievavé ráno zlaté
uvelebí na oblôčku v milej rodnej chate...“

– Ako príde? Vtáčím letom? Pešo? Na koni?

„Letom vtáka ohniváka. Slobodienu zazvoní.“

– Slobodienu? Čo je, mama, sloboda?

„Čo ti rieť mám? Vyplnená túžba národa.

Poklad vzácny, drahou krvou vykúpený,

vykúzený úsmev po bolestnom utrpení.

Zahľad sa len do srdiečka. Čo ti vraví?

Nepocítils' teplo, pocel lásky hravý?“

– Viem už, mama, mamulienka. Cítim v srdci,
ako mi v ňom znenazdania sladká radosť klíči.

„Vyspievaj mi radosť svoju, štebotavé vtáča...“

Pozri, svitá, búrka kdesi v diaľave sa stráca.“

– Veštila si dobre... Po víchrici pohoda -- --

„To mi povedz, čo ti srdce káže: čo je sloboda?“

– Sloboda je, mama, tvoja reč,

sloboda je otcov meč,

sloboda je očí tvojich žiar,

sloboda je rozkvitnutá jar,

sloboda je dychu tvojho van,

sloboda je radosť z vyliečených rán,

sloboda je život, bystrý orlí vzlet –

sloboda je požehnaním opantaný svet...

...

„Viacej, syn môj, sloboda je pieseň piesní,
rozzvučaná teplom lásky nekonečnej vesny...“
– Viem už, mama... Viem už... Taká sladká,
čo ma šťastím po hlavičke hladká.
Bozkala ma. Cítim dych jej na čele...
„Sloboda ťa zmení na junáka z ocele.“

REVIZIONISTICKÉ VERŠE
(1938 – 1944)

Zostavil Martin Lacko

Vydavateľ:
OZ Združenie slovenskej inteligencie
Doležalova 15C
821 04 Bratislava - Ružinov
zsi@zsi.sk
www.zsi.sk

Bratislava 2026

2. doplnené vydanie, 264 s.

Zostavovateľ a zodpovedný redaktor: Martin Lacko
Grafické spracovanie a sadzba: Ivan Varšo

© Martin Lacko
© OZ Združenie slovenskej inteligencie

ISBN 978-80-975363-0-5

